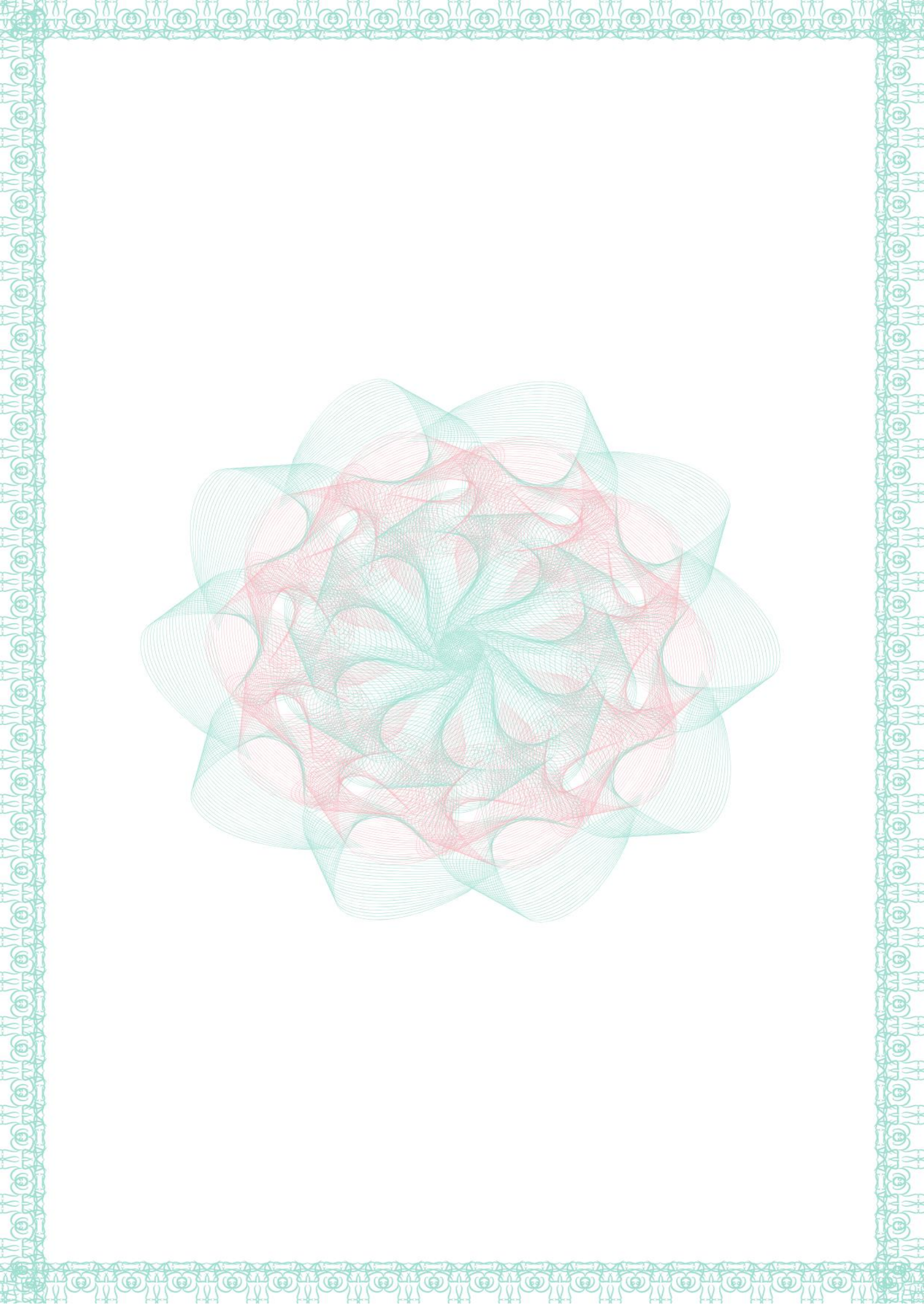

Авторлық бағдарлама

«Тарихи тұлға» контекстіндегі тапсырмалар жинағы

УДК 373
ББК 74.243.5

Рецензенты:

Мұқатаев О.О. педагог мастер, Қазақстан Республикасы «Өркениет» ғылыми-әдістемелік орталығының аға ғылыми қызметкері;

«Тарихи тұлға» контекстіндегі тапсырмалар жинағы /құрастырған Орбасова А.М., Хлопжанова Н.П. – Қазақстан Республикасы, 2024. – 97б.

ISBN 978-631-2189-42-9

Бағдарлама оқушылардың тарихты зерттеуге деген қызығушылығын оята алады, өйткені ол іс-әрекеттері Қазақстандағы оқиғалардың барысына әсер еткен нақты тұлғаларға бағытталған. Бұл оқушылардың оқу процесіне белсенді қатысуына ықпал етеді. Тарихи тұлғалардың өмірбаяндары мен үлестерін зерттеу тарихи дереккөздерге талдау мен сыни көзқарасты қажет етеді.

УДК 373
ББК 74.243.5

«Өркениет» ғылыми-әдістемелік орталығының 2024 жылғы «15» сәуірдегі №1 хаттамасына сәйкес сараптау комиссиясының шешімімен баспаға ұсынылды

ISBN

978-631-2189-42-9

© ҚР «Өркениет» ҒӨО, 2024

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
«ÓRKENIET» ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫНЫҢ
БАСПАСЫНА ҰСЫНЫЛДЫ**

Рецензент:

Рецензенттер: «Órkeniet» ғылыми-әдістемелік орталығының аға ғылыми қызметкері О.О. Мұқатаев

Құрастырған:

Түркістан облысы, Мақтаарал ауданы, «№53 Ғ.Мүсірепов атындағы жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің тарих және география пәні мұғалімі **Орбасова Акерке Мамыразақавна**

Түркістан облысы, Мақтаарал ауданы, «№53 Ғ.Мүсірепов атындағы жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің тарих пәні мұғалімі **Хлопжанова Нуржамал Пернекуловна**

© Қазақстан Республикасы «Órkeniet» ҚР ҒӘО, 2024ж.

Түсінік хат

Тарихи тұлғаларды зерттеу жас ұрпаққа олардың тамыры мен тарихи мұрасын жақсырақ түсінуге көмектесу арқылы ұлттық бірегейлікті қалыптастыруға ықпал етеді. Тарихи тұлғалар көбінесе маңызды оқиғалардың негізгі қатысушылары болды. Олардың өмірі мен қызметін зерттеу бұл тұлғалардың Қазақстан тарихының барысына қалай әсер еткенін тереңірек түсінуге мүмкіндік береді.

Көптеген тарихи тұлғалар даналықтың, рух күшінің және өз еліне деген адалдықтың үлгілері болды. Олардың өмір жолын зерттеу қазіргі заманғы азаматтарға үлгі бола алады, жағымды құндылықтар мен мінез-құлық нормаларын қалыптастыруға ықпал етеді. Тарихи тұлғаларды зерттеу Қазақстанның мәдени мұрасын сақтауға ықпал етеді. Бұл ұлттық мәдениеттің дәстүрлерін, тілін және ерекшеліктерін сақтау үшін маңызды.

Модернизация мен трансформация кезеңдеріне белсенді қатысқан тұлғалар ұқсас сын-қатерлерге тап болған қазіргі қоғам үшін құнды сабақтар мен мысалдар келтіре алады. Жалпы, Қазақстан тарихы контекстіндегі тарихи тұлғаларды зерттеу қоғамдық сананы қалыптастыруда, мәдени мұраны сақтауда және Ұлттың тұрақты дамуын қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Бағдарламаның педагогикалық орындылығы оның педагогикалық қағидаттарды ескере отырып, білім беру үдерісіндегі жарамдылығы мен тиімділігімен айқындалады. Бұл тұрғыда педагогикалық орындылық келесі аспектілерде көрінуі мүмкін. Бағдарлама оқушылардың тарихты зерттеуге деген қызығушылығын оята алады, өйткені ол іс-әрекеттері Қазақстандағы оқиғалардың барысына әсер еткен нақты тұлғаларға бағытталған. Бұл оқушылардың оқу процесіне белсенді қатысуына ықпал етеді. Тарихи тұлғалардың өмірбаяндары мен үлестерін зерттеу тарихи дереккөздерге талдау мен сыни көзқарасты қажет етеді. Бағдарлама оқушылардың ақпаратты талдау және бағалау дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді. Бағдарлама тарихи тұлғалардың қазіргі оқиғалар мен процестерге әсерін талқылауды қамтуы мүмкін, бұл тарихты оқуды Оқушылар үшін өзекті етеді.

Жеке тұлғалардың өмірбаянына назар аудару білім беру процесін дараландыруға ықпал ететін оқушылардың қызығушылықтары мен білім деңгейлерінің әртүрлілігін ескеруге мүмкіндік береді.

Топтық жобалар мен өзіндік зерттеу жұмыстарын қосу оқушылардың зерттеу дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

Қазақстанның дамуына үлес қосқан тарихи тұлғаларды зерделеу оқушылардың бойында патриоттық сана мен өз тарихы үшін мақтаныш сезімін қалыптастыруға ықпал етуі мүмкін.

Бағдарлама білім беру стандарттары мен талаптарына сәйкес келуі тиіс, бұл оны тануды және оқытудың негізгі аспектілеріне баса назар аударуды қамтамасыз етеді.

Педагогикалық орындылық бағдарлама тек ақпарат беріп қана қоймай, сонымен қатар білім алушылардың құзыреттіліктерін дамытуға және құндылық бағдарларын қалыптастыруға белсенді ықпал ететіндігін білдіреді.

Бағдарламаның мақсаттары:

- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу.
- Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру.
- Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту.

Бағдарламаның міндеттері:

- Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу.
- Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау.
- Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.

Бағдарламаның ерекшелігі оның Қазақстан тарихын қалыптастыруда шешуші рөл атқарған тарихи тұлғалардың өмірбаяндық аспектілеріне бағытталған екіпінінде жатыр. Міне, осы бағдарламаның бірнеше негізгі ерекшеліктері:

1. Нақты тұлғаларға назар аудару:

- Бағдарлама кезеңдер мен оқиғаларды дерексіз зерттеумен шектелмейді, бірақ нақты тарихи тұлғаларға назар аударады. Бұл оқушыларға ел тарихындағы жеке адамдардың рөлін жақсы түсінуге мүмкіндік береді.

2. Өмірбаяндық зерттеулерді біріктіру:

- Бағдарлама аясында оқушыларға тарихи тұлғалардың өмірі мен қызметіне тереңірек енуге, олардың қоғамдық процестерге әсерін талдауға мүмкіндік беретін өмірбаяндық зерттеулер қарастырылған.

3. Көпсалалы тәсіл:

- Бағдарлама жеке тұлғалардың контексті мен әсерін толық түсіну үшін тарих, мәдениеттану, саясаттану және әлеуметтану сияқты әртүрлі пәндердің элементтерін қамтуы мүмкін.

4. Ғылыми жобаларға баса назар аудару:

- Бағдарлама Оқушыларды өз зерттеулерін жүргізуге, бастапқы көздерді талдауға және өз қорытындыларын қалыптастыруға ынталандырады. Бұл сыни ойлау мен зерттеу дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

5. Қазіргі заманмен байланыс:

- Тарихи тұлғалардың Қазақстандағы қазіргі үдерістер мен оқиғаларға әсерін талдауға ерекше көңіл бөлінеді. Бұл бағдарламаны Оқушылар үшін өзекті және мағыналы етеді.

6. Оқытуды даралау:

- Бағдарлама оқушыларға өз зерттеулерінің бағыттарын таңдауға мүмкіндік береді, бұл оқуды дараландыруға және әр студенттің мүдделерін ескеруге ықпал етеді.

7. Әр түрлі білім беру әдістерін қолдау:

- Бағдарламаға дәрістер, семинарлар, топтық жобалар мен өзіндік жұмыстарды енгізу материалды толық игеруге ықпал ететін оқыту әдістерінің алуан түрлілігін қамтамасыз етеді.

Мұндай ерекшеліктер бағдарламаны ақпараттық қана емес, сонымен қатар педагогикалық тұрғыдан құнды етеді, Оқушылардың құзыреттілігін дамытуға және олардың Қазақстан тарихын көрнекті тұлғалардың объективі арқылы терең түсінуіне ықпал етеді.

Бағдарлама бірқатар нақты **күтілетін нәтижелерге** қол жеткізуге бағытталған. Бұл нәтижелер Оқушылар мен оқу орындарының алдына қойылған мақсаттарды білдіреді. Міне бірнеше күтілетін нәтижелер:

1. Қазақстан тарихын терең білу:

- Оқушылар тарихи тұлғалардың рөлі мен үлесіне назар аудара отырып, Қазақстан тарихындағы негізгі кезеңдер мен оқиғалар туралы терең білімдерін көрсетуі керек.

2. Жеке тұлғалардың қоғамның дамуына әсерін түсіну:

- Оқушылар тарихи тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдап, бағалай білуі тиіс.

3. Сыни ойлауды дамыту:

- Бағдарлама Оқушылардың сыни ойлау дағдыларын, Тарихи деректер мен оқиғаларды талдау және түсіндіру қабілетін қалыптастыруға бағытталған.

4. Зерттеу дағдылары:

- Оқушылар өмірбаяндық зерттеулерді сәтті жүргізіп, әртүрлі дереккөздерді пайдаланып, өз нәтижелерін жасау үшін деректерді талдауы керек.

5. Бастапқы көздермен жұмыс істей білу:

- Бағдарлама оқушылардың тарихи бастапқы дереккөздермен жұмыс істеу дағдыларын, тарихи құжаттарды сыни тұрғыдан бағалау қабілетін дамытуы тиіс.

6. Топтық жұмыс дағдыларын қалыптастыру:

- Топтық жобаларды қосқан жағдайда, бірлескен жұмыс, пікір алмасу және тарихи мәселелерді ұжымдық талқылау дағдыларын дамыту күтілуде.

7. Тарихи тұлғалардың қазіргі заманға әсерін түсіну:

- Оқушылар тарихи тұлғалардың қызметі мен Қазақстандағы заманауи оқиғалар арасындағы байланысты анықтап, талдай білуі тиіс.

8. Патриоттық сананы қалыптастыру:

- Бағдарлама патриоттық сананы, өз елінің тарихына деген мақтаныш сезімін қалыптастыруға және оны сақтау мен дамытудағы өз рөлін түсінуге ықпал етуі тиіс.

9. Жалпы құзыреттерді дамыту:

- Бағдарлама коммуникация, өзін-өзі ұйымдастыру, аналитикалық қабілеттер сияқты жалпы құзыреттіліктердің дамуына ықпал етуі керек.

10. Зерттеу нәтижелерін ұсына білу:

- Оқушылар өздерінің зерттеу нәтижелерін, соның ішінде ауызша және жазбаша түрде тиімді ұсына алуы керек.

Бұл күтілетін нәтижелер материалды толық және терең игеруді және оқушылардың негізгі дағдыларын дамытуды, сондай-ақ бағдарламаның білім беру стандарттары мен мақсаттарына сәйкес келуін қамтамасыз ету үшін тұжырымдалған.

Мазмұны

Кіріспе (1 сағат). Тарихтағы тарихи тұлғаның рөлі туралы.

1 бөлім. Ұлы әміршілер. (4 сағат). Мөде қаған. Аттила. Бумын қаған. Тоныкөк. Күлтегін. Естемі қаған. Байбарыс (Бейбарыс) сұлтан. Әмір Темір.

2 бөлім. Ұлы падишалар. (5 сағат). Амазонкалар падишасы – Ипполита. Гүржі падишасы – Гурандухт. Афрасиаб патшаның қызы – Фарангиз ханша. Тұран падишасы – Зарина. Массagetтер падишасы – Томирис.

3 бөлім. Шыңғыс хан империясының билеушілері. (3 сағат). Шыңғыс хан. Үгедей. Күйік. Мөңке. Құбылай мен Арық Бұға.

4 бөлім. Алтын Орда хандары. (1 сағат). Бату хан. Берке. Тоқта. Өзбек хан. Жәнібек. Тоқтамыс. Мөңке Темір. Бердібек.

5 бөлім. Қазақ хандығы. (11 сағат). Керей мен Жәнібек. Бұрындық хан. Қасым хан. Хақназар хан. Тәуекел хан. Мамаш хан. Таһир хан. Бұйдаш хан. Ахмет хан. Есім хан. Жәңгір хан. Тәуке хан. Әбілқайыр хан. Абылай хан. Кенесары Қасымұлы.

6 бөлім. Қазақтың билері. (3 сағат). Төле би. Қазыбек би. Әйтеке би.

7 бөлім. Қазақтың батырлары. (6 сағат). Бөгенбай Ақшаұлы. Қабанбай Қожағұлұлы. Жәнібек Қошқарұлы. Наурызбай Құтпанбетұлы. Райымбек Түкеұлы. Жалаңтөс Сейітқұлұлы. Баян Қасболатұлы. Малайсары батыр.

Күнтізбелік-тақырыптық жоспар

№	Тақырыбы	Күні	Ескерту
1 бөлім. «Ұлы әміршілер»			
1.	Кіріспе. Тарихтағы тұлғаның рөлі туралы. Мөде қаған. Атилла.	1	
2.	Бумын қаған. Тоныкөк. Күлтегін.	1	
3.	Естемі қаған. Бейбарыс султан.	1	
4.	Әмір Темір.	1	
2 бөлім. Ұлы падишалар			
5.	Амазонкалар падишасы – Ипполита.	1	
6.	Гүржі падишасы - Гурандухт	1	
7.	Афрасиаб патшаның қызы – Фарангиз ханша	1	
8.	Тұран падишасы – Зарина	1	
9.	Массагеттер падишасы – Томирис	1	
3 бөлім. Шыңғыс хан империясының билеушілері			
10.	Шыңғыс хан	1	
11.	Үгедей. Күйік. Мөңке.	1	
12.	Құбылай мен Арық Бұға.	1	
4 бөлім. Алтын Орда хандары			
13.	Бату. Берке. Өзбек.	1	
5 бөлім. Қазақ хандығы			
14.	Керей мен Жәнібек	1	
15.	Бұрындық хан. Қасым хан	1	
16.	Хақназар хан. Тәуекел хан	1	
17.	Мамаш хан. Таһир хан	1	
18.	Бұйдаш хан. Ахмет хан	1	
19.	Есім хан	1	
20.	Жәңгір хан	1	
21.	Тәуке хан	1	
22.	Әбілқайыр хан	1	
23.	Абылай хан	1	
24.	Кенесары Қасымұлы	1	
6 бөлім. Қазақтың билері			
25.	Төле би	1	
26.	Қазыбек би	1	
27.	Әйтеке би	1	
7 бөлім. Қазақтың батырлары			
28.	Бөгенбай Ақшаұлы	1	
29.	Қабанбай Қожағұлұлы	1	
30.	Жәнібек Қошқарұлы	1	
31.	Наурызбай Құтпанбетұлы	1	
32.	Райымбек Түкеұлы	1	
33.	Жалаңтөс Сейітқұлұлы. Баян Қасболатұлы. Малайсары батыр.	1	
34.	Баян Қасболатұлы, Батыр Баян	1	

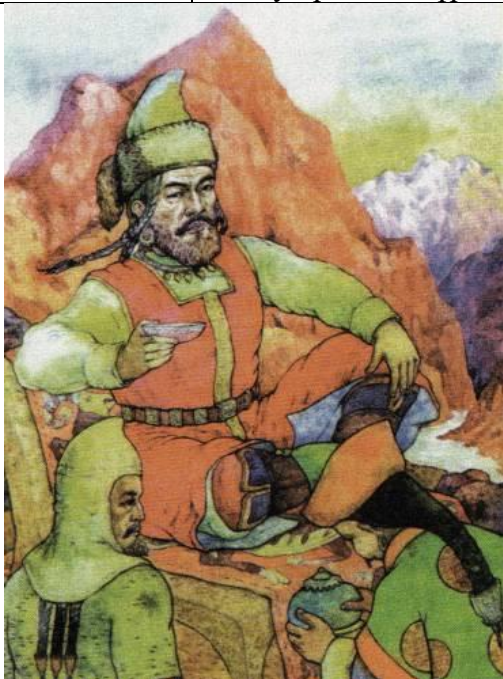
Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2021 жылғы 16 қыркүйектегі № 472 бұйрығына сәйкес қысқа мерзімді сабақ жоспарлары

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Мөде қаған. Атилла.	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар:</u> Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар:</u> шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар:</u> берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Түрлі – түсті доптар» жаттығуы Мақсаты: оқушылардың есту арқылы есте сақтауын дамыту Қағаз бетіне екі кішкентай қызыл және жасыл доп, қызыл доп пен жасыл доптың ортасына үлкен көк доп сал, ал жасыл доптың		Түрлі – түсті доптар

		жанына кішкентай сары доп сал.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Мөде қаған (қытай жазбаларында Маодунь, кейбір әдебиеттерде Оғыз қаған, т.ж.б. – б.з.б. 174 ж.) – ғұндардың әйгілі тәңірқұты. Әкесі Тұман да ғұн көсемі болған. Мөде әкесі дүниеден қайтқан соң мұрагерлік жолмен тәңірқұт тағына отырады. Тұманның уақытында ғұндар біраз жерлерінен айырылады. Мөде билік құрған тұста, яғни б.з.б. III ғасырдың аяғындағы кезеңде ғұндар қуатты елге айналды. Мөде қолбасшылық дарынының арқасында сан мыңдаған мықты әскер құрып, онда темірдей тәртіп орната алды. Ол шынықтырған шабандоз садақшылары ептілік пен әскери қабілет жағынан бәрінен басым түсетін. Мөде ержүрек әрі тапқыр қолбасшы еді. Мөде ұшқан кезде

жанды түршіктірер ащы дыбыс шығаратын жебе ойлап тапты. Осы дыбыстың өзі жау әскерінің бойына үрей қондыратын. Мөде көршілес халықтарды, батыста иран тілдес көшпелі тайпалар – юечжилерді, солтүстікте – Енесай бойындағы ежелгі қырғыздар мен Оңтүстік Сібір тайпаларын, шығыста – дунхуларды бағындырды. Ал оңтүстікте қуатты Қытай мемлекетімен күрес жүргізді. Қытайлар Мөде қағанға жібек, бидай және басқа да тауарлар түрінде жиі-жиі салық төлеп тұруға мәжбүр болды. Қытай императоры оған әйелдікке ханшайымдарын берген. Соның нәтижесінде ғұндар мен Қытай арасында біраз уақытқа бейбіт келісім жасалған. Ғұндардың тегеурініне төтеп беру үшін қытайлар өте ұзын және берік Ұлы қорған тұрғызған, ол қазіргі күнге дейін сақталған. Құдіретті көршілеріне тәуелді болған елін олардың тырнағынан жұлып алып, тұңғыш көшпенділер империясын құрған ұлы қолбасшы – Мөде қаған б.з.б. 174 жылы қайтыс болды. Ол құрған Ғұн мемлекеті үш жүз жыл өмір сүрді, ал оның ұлы әміршісінің есімі мыңжылдықтар бойы жасап келеді.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Тарихи тұлғаны сипаттауға арналған жаднама-алгоритм:

1. Жеке тұлғаның өмір сүрген кезіндегі тарихи жағдайлар.
2. Тарихи тұлғаның алдына қойған міндеттері және оларды шешу әдістері.
3. Тарихи тұлға қандай қоғамның мүддесін білдіреді?
4. Оның жеке мінезінің қасиеттері.
5. Тарихи тұлғаның жеткен нәтижелерін бағалау.

Атилла. Ғұндардың Батыс елдерін бағындырған жеңімпаз жорықтары Аттила патшаның атымен тығыз байланысты. Осы жорықтардың арқасында ғұндар Еуразия кеңістігінде үстемдік жүргізген. Аттила – әйгілі Ғұн империясының әміршісі, шамамен 400 – 453 жылдары өмір сүрген. Оны Аттила деп сол кездегі латын тілінде, яғни Рим империясының мемлекеттік тілінде атағандықтан тарихта осы есім қалыптасты. Алайда оны әр халық әр түрлі атайды. Ғұн ордасымен тығыз байланыста болған герман тайпалары мен Скандинавия тарихында Этцель (Etzel), славяндарда Атыл, қазақ және басқа түркі халықтарында Еділ деген атпен белгілі. Бабамыздың есімінің түбірі Еділ

өзенінің атауымен байланысты болуы мүмкін. 434 жылы Ғұн империясының билеушісі Руфила өлгеннен соң мемлекет билігі оның немере інілері Бледа мен Аттиланың қолына тиеді. Аттила 10 жылдай немере ағасы Бледамен бірге билік етеді. 445 жылдан бастап билікті өз қолына алады. Аттиланың тұсында империя өзінің шарықтау биігіне көтеріледі. Шығыста – Кавказға, батыста – Рейнге, солтүстікте – даниялық аралдарға, оңтүстікте – Дунайға дейінгі жерлер Ғұн империясының иелігіне айналады. Аттила әскері 447 жылы Фракия мен Иллирияны талқандап, Фермопил мен Константинопольге дейін жетеді. Қуатты Шығыс Рим империясына (Византия) жорық жасап, оны тізе бүктіреді. 451 жылы Галлияға басып кіреді. Мұның соңы тарихта бұрын болмаған үлкен қырғын, осы дәуірдің ұлы оқиғасы – Каталаун (Франция жерінде) шайқасына алып келеді. 452 жылы Италияны ойрандап, Падуа, Милан секілді қалаларын алады. Алайда ол Рим қаласын қиратпай, тек салық жинап кері қайтады. Еділ патшаның кезінде Ғұн империясы аумағын кеңейтіп, көркейе түскен. Қаншама халықтар мен қалалар Еділдің алдында бас иген. Осылайша Ғұн империясының даңқын аспанға шығарған жаужүрек Еділ қаған 453 жылы қайтыс болды. Оның денесі Тисса өзенінің арнасына жерленген. Аттиланың өлімінен кейін ғұн тайпалар одағы ыдырап, тарап кетті. Жер қайысқан қолымен Еуропаны тізе бүктіріп, қол астына қаратқан бабамыз Еділ – Аттиланың есімі «адамзат тарихындағы ұлы адамдар – Александр Македонский мен Юлий Цезарь есімдерінің қатарында» аталады.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Ғұн патшасы Атилланың жеткен жетістіктеріне хронологиялық календарь

жасаңыздар:				
Жыл		Оқиға		
Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Сұрақты өзгерту» әдісі тура жауапты қажет ететін сұрақтың орнына нақты дәлелді талап ететін сұраққа өзгертіңіз. Мысалы, «Химия маңызды пән бе?» сұрағын «Химия пәнінің маңызы неде?» деп өзгертуге болады.		бағалау парақтары

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Бумын қаған. Тоныкөк. Күлтегін.	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар:</u> Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар:</u> шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар:</u> берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың	Оқушылармен	Мұғаліммен амандасады.		Қағаз

басы	сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Менің көңіл - күйім» жаттығуы Мақсаты: көңіл - күйін игере білуге және басқаруға, қадағалауға, дұрыс бағалай білуге тәрбиелеу. Алдарындағы бланкіге өз көңіл - күйлерінді суреттеп салындар.		бланктер
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

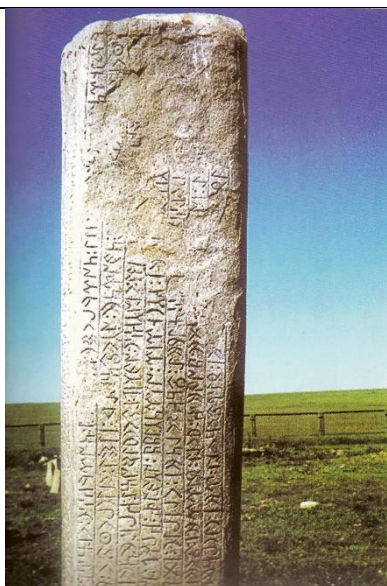
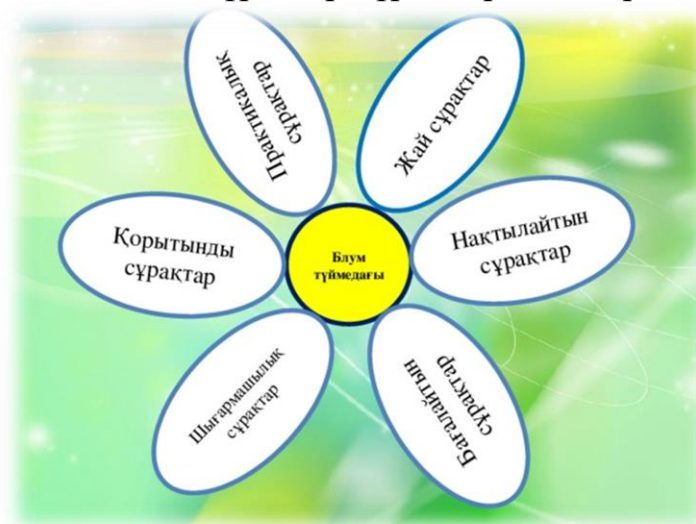
Бумын (қытай жазбаларында Ту-мынь кахань) (т.ж.б. – 553 ж.) – Түрік қағандығының негізін қалаушы қаған (542 – 553 жж. билік еткен), Ашина тайпасынан шыққан. Ашина тайпасы VI ғасырдың ортасына дейін жужандардың қол астында күн кешкен. Темір кенін өндіріп, соларға қару-жарақ соғумен айналысатын бодан ел болған. Түркілердің басшысы болған әкесі өлгеннен кейін VI ғасырдың ортасынан бастап мұрагерлік жолмен Бумын әкесінің орнын басады. Түркілердің басын

біріктіріп, Түрік қағандығын құрады. Бумын қаған тұсында түркілер әскери жағынан күшейіп, Қытайдың Чжоу мемлекетімен сауда қатынасын орнатады. 545 жылы Вэй империясы оларды мойындап, елші жібереді. 546 жылы Тұрфандағы телілердің бір бөлігін бағындырады. 552 жылы Бумын қаған бастаған түрік әскерлері жужандармен соғысып, жеңіске жетеді. Осыдан бастап

түркі жұрты Алтай өңіріндегі солтүстік қыр өлкесінің қожасына айналады. Бумын қаған «елхан» лауазымын алған соң көп ұзамай қайтыс болады. Таққа баласы Қара Ыссық хан келеді.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Берілген әдіс бойынша мәтінге сұрақтар құрастырыңыздар:

Тоныкөк (Апа Тархан) (646 – 731 жж.) – Екінші Шығыс Түрік қағандығының (VIII ғ.) көрнекті мемлекет және қоғам қайраткері, түркі елінің үш бірдей (Елтеріс, Қапаған, Білге қағандар) қағанының ақылгөй кеңесшісі, қалың қол бастаған ерен батыры, кемеңгер ойшылы, дарынды ақыны. Тоныкөк түркі жұртын сыртқы жаулардан қорғау үшін талай жорықтарда қол бастап, тамаша жеңістерге жеткен. Ол түркі әскеріндегі ең жоғарғы лауазым – Апа Тархан, яғни «түркі әскерінің саяси жетекшісі» мәртебесіне ие болған. Сондай-ақ Тоныкөк – идеялық мәні мен көркемдік дәрежесі биік, әрбір жолы терең мағына беретін өсиет сөзге айналып кеткен, даналық пен ерліктің ұраны іспеттес «Тоныкөк» жырының авторы.

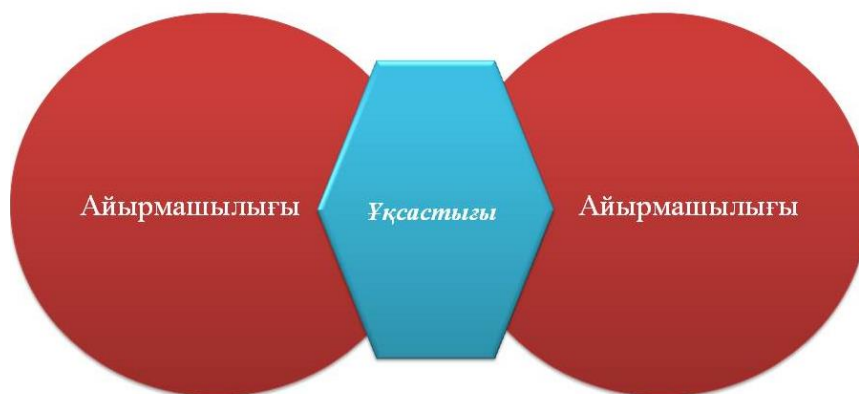

Күлтегін (684 – 731 жж.) – Екінші Шығыс Түрік қағандығы (Қапаған және Білге қағандар дәуіріндегі) әскерінің бас қолбасшысы, «көк түркінің көк семсері» атанған атақты батыры, Құтлық қағанның кенже баласы. Ол әкесінен 7 жасында жетім қалып, ағасы Қапаған қағанның тәрбиесінде өседі. Күлтегін тым ерте есейіп, қабырғасы қатып, бұғанасы бекімей жатып, жау жарағын асынып, тұс-тұстан төнген жауға үлкендермен бір қатарда тұрып ерлікпен айқасады. Міне, осыдан былай Күлтегіннің ерлік жолы басталады. Ағасы Білге қаған және Тоныкөкпен бірге ел тәуелсіздігін сақтап қалу жолында аянбай тер төгеді. Күлтегіннің ерлігін батырдың өзіне арнап орнатылған ескерткіштегі жазулардан анық аңғаруға болады. Ескерткіште сол дәуірдегі қырғын соғыстардың бірде біреуі Күлтегінсіз өтпегенін, дулығасы жарқырап, жауын жапырып, қан майданның ортасында жүргенін, соның бәрінде ол жауына жасындай тиіп, түркі әскерін жеңіске жеткізіп отырғанын тамсана баяндайды. Күлтегін батыр 47 жасында қайтыс болады.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Тоныкөк пен Күлтегін әміршілер бойынша диаграмма толтырыңыздар:

Венн диаграммасы

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «А,В,С» әдісі А - сұрақ қояды. В - жауап береді. С – айтқан жауаптарды бақылайды, толық болмаса толықтырады. Оқушылар топта үшеуден отырады. А — сұрақ қоюшы, В – жауап беруші, С — бақылаушы рөлін		бағалау парақтары
---------------	---	---	--	-------------------

		атқарады. Бақылаушы қажетті жерлерін түртіп алып, әңгіме соңында қорытынды береді. Оқушылар осы сұрақтарға жазбаша стикерге жауап береді. Ұсыныс, тілектерін айтады.		
--	--	--	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Естемі қаған. Бейбарыс султан.	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар</u>: Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар</u>: шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар</u>: берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Мен басқаның көзімен» Ортаға бір оқушыдан кезекпен шығып, қалған қатысушылар ол жайлы		Түрлі – түсті доптар

		қандай ой - пікірде екенін айтады. Оқушы өзін басқаның көзімен қандай адам екенін анықтайды.		
Сабактың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

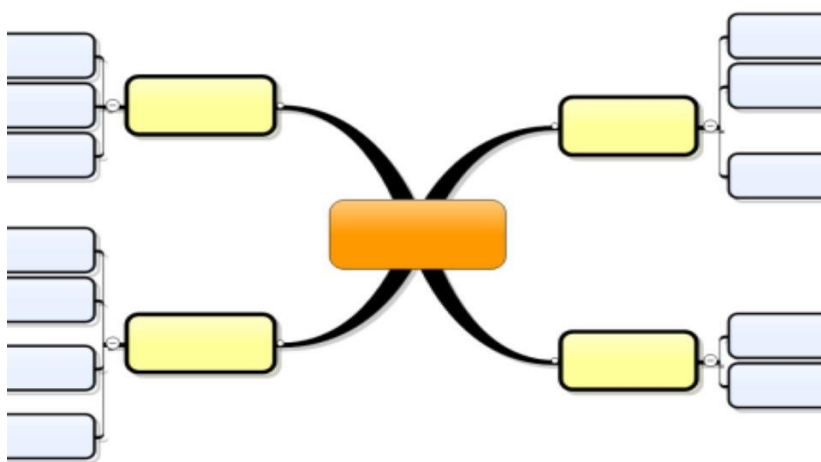

Істемі, Естемі (қытай жазбаларында Ши-де-ми, грек жазбаларында Стемвис, Менандр жазбасында Дизавул) (т.ж.б. – 576 ж.) қаған – көрнекті ежелгі түрік әміршісі әрі қолбасшысы, Бумын қағанның інісі. Істемі билеген Түрік қағандығы VI ғасырдың екінші жартысында қуатты мемлекетке айналды. Көшпелі түрік қоғамында әскер ұйым дастыру ісіне үлкен мән берілген. Жақсы машықтанған, шыдамды атты әскер Істемі әскерінің негізін құрады. Сан мыңдаған әскерлер әскери жасақтарға бөлінді. Осындай реттелген және ұйымдасқан әскер үлкен аумақты тез басып алатын. Бұхара қаласы түбіндегі шешуші шайқаста Істемі эфталиттерді (ақ ғұндарды) талқандады. Орта Азия

жерлерін қала ларымен және елді мекендерімен, сондайақ онда созылып жатқан Ұлы Жібек жолымен бірге басып алды. Сөйтіп, түріктер бұрынғыдан да күшейе және байи түсті. Ежелгі Түрік мемлекеті мен Иран арасындағы шекара Өмудария өзенінің бойымен өтетін болды. Енді Істемі әскерін бастап Батысқа қарай жылжыды. Көп ұзамай ол Еділ (Волга) өзенімен Қара теңізге дейінгі аралықтағы барлық халықтар мен тайпаларды бағынд ырды. Сол жерде ол Византиямен әскери және дипломатиялық қарым-қатынас орнатты. Істемі қағанның қолбасшылық қабілетінің арқасында Түрік қағандығы Шығыстан Батысқа созылған Тынық мұхит пен Қара теңізге дейінгі орасан зор аймақта өз билігін жүргізді.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Істемі қаған туралы ментальді карта құрастырыңыздар:

Байбарыс сұлтан (1217/18 – 1277 жж.) – Мысыр елінде 17 жылдан аса сұлтандық құрған әміршісі әрі әйгілі мәмлүктердің қолбасшысы. Ол Батыс Қазақстан қыпшақтарынан шыққан. Моңғол шапқыншылығы кезінде Байбарыс тұтқындалып, Мысырда құлдыққа сатылып, мәмлүктер әскеріне алынды. Әскери жолын алғашқыда сардарлықтан, кейін әскербасылықтан бастаған ол өзінің ақылдылығы мен батырлығының, әскер ұйымдастырудағы және ұрыс жүргізудегі табиғи дарынының арқасында XIII ғасырдың ортасында билік басына көтерілді. Мәмлүктер мемлекетінің билеушісі және әскербасы атанды. Оның жоғары деңгейде ұйымдастырылған ержүрек те, епті

сарбаздардан тұратын сан мыңдаған әскері болды. Әскері, негізінен, әр түрлі түркі тайпаларының өкілдерінен құралды. Байбарыстың әйгілі әскербасы ретіндегі дарыны оның жеңілуді білмеген моңғолдарға соққы беріп, крестшілерді талқандай алғанынан көрінді. Ол билік басына келісімен бар күш-жігерін крест тағушы франктерге қарсы шабуылға жұмсайды. Оларға 1265 жылы шабуыл бастап, қамалдарын бірінен кейін бірін алады. Бұдан соң Кіші Армения патшалығына (1267 ж.), Кіші Азия селжұқтарына қарсы жорықтар жасап, берберлерді бағындырады. Байбарыс Хулагу моңғолдарына қарсы күресу мақсатымен Қыпшақ мемлекетімен (Алтын Ордамен) әскери одақ жасасады. Осыдан бастап Египет пен Алтын Орда арасында тұрақты дипломатиялық қатынас орнайды. Байбарыстың көршілес және алыс елдерге жасаған сәтті жорықтары Мәмлүктер мемлекетінің едәуір күшеюіне алып келді. Аравиядағы қасиетті мұсылман қалалары да Байбарыс сұлтанның қорғауында болған. Ол медреселер салуға көп күш жұмсаған, каналдар мен бөгеттерді жөндеткен. Каир қаласында ол салдырған мешіттердің бірі қазір де «Байбарыс мешіті» деп аталады. Байбарыстың өмірі туған жерінде емес, шалғай аймақта өтті. Бөтен жерде сұлтан дәрежесіне дейін көтеріліп, ел басқарған ол қыпшақ жұртының

даңқын аспанға шығарды. Көшпелілер даласының рухын биіктетіп, құдіретін әлемге танытты. Қазір оның кіндік қаны тамған жерде – Жайық өзенінің атырауында биік тұғырға орнатылған алып бейнесі тұр.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Бейбарыс султан бойынша кестені толтырыңыздар:

Сыртқы саясаты		Ішкі саясаты		
Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Айна» әдісі Оқушылар жұптасып, бір-біріне қарама-қарсы тұрады (немесе партада отырып та болады). Олардың біреуі қолдарымен, аяқтарымен, денесімен, бет-әлпетімен әртүрлі қимылдар жасайды, ал екінші оқушы оларды айна секілді қайталайды: оңды сол қылады, солды оң жасайды. Бір минуттан кейін оқушылар рөлдерімен алмасады.		бағалау парақтары

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Әмір Темір.	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын	

	дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар</u>: Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар</u>: шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар</u>: берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Атомдар мен молекулалар» әдісі Әр қатысушы - жеке атомдар. Жүргізушінің айтуы бойынша атомдар қозғалысқа түседі, бір - бірімен жеңіл қақтығысқа түседі. Жүргізуші қанша атомның қосындысынан молекула құралатынын айтады, сол кезде сол санға сай бірігіп тұра қалу керек. Молекула құрамына кірмей қалғандар ойыннан шығады.		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Әмір Темір, Ақсақ Темір (1336 – 1405 жж.) – атақты қолбасшы, Темір әулеті империясының билеушісі. Ол ақсүйектер әулетінен, моңғолдың түркіленген барлас тайпасынан шыққан жергілікті билеушінің баласы. Темір табан тірескен күрестің ортасында шағын әскердің қолбасшысы бола жүріп, Орта Азияда XIV ғасырда өзінің империясын құра бастайды. Ол Самарқандты жаулап алып, өзін мемлекет басшысы деп жариялайды. Самарқандта бекінгеннен кейін Темір жойқын жорықтарымен бүкіл Орта Азияны, Бағдад пен

Дамаскіні, Парсы, Мысыр, Үндістан елдерін жаулап алып, Ақ Орданың, Моғолстанның, Алтын Орданың іргесін шайқалтты. Осыданақ оның көрнекті қолбасшы және мемлекеттік қайраткер ретіндегі дарыны байқалады. Оның қуатты империясының құрамына Кавказдың, Кіші және Алдыңғы Азияның көптеген халықтары мен елдері кірді. Өмірінің соңғы кезеңдерінде Шығысқа – Қытайға ірі әскери жорық жасауға бел буады. Алайда жол үстінде, Отырар қаласында қайтыс болады. Аңыз-әңгімелерге байланысты Темір әскери жорықтарының бірінде аяғынан жараланып, ақсап басатын болады. Содан бастап Ақсақ Темір атанады. Жорықтан соң Ақсақ Темір әр кез өзінің сүйікті қаласы Самарқандқа оралатын болған. Тамаша сарайлар мен мешіттер салғызып, оны әлемдегі ең көркем жер деп санаған. Өз империясының құдіретін көрсету үшін Түркістанда Қожа Ахмет Иасауиге арнап кесене тұрғызған, Отырардың қасынан Арыстан-бабқа кесене және мешіт салдырған. Осылайша, Темірдің монументалдық құрылыстар мен архитектуралық ескерткіштер салу саласында да даңқы шыққан.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Әмір Темір басқа тарихи тұлғалардан ерекше үш қасиетін атап айтып беріңіздер:

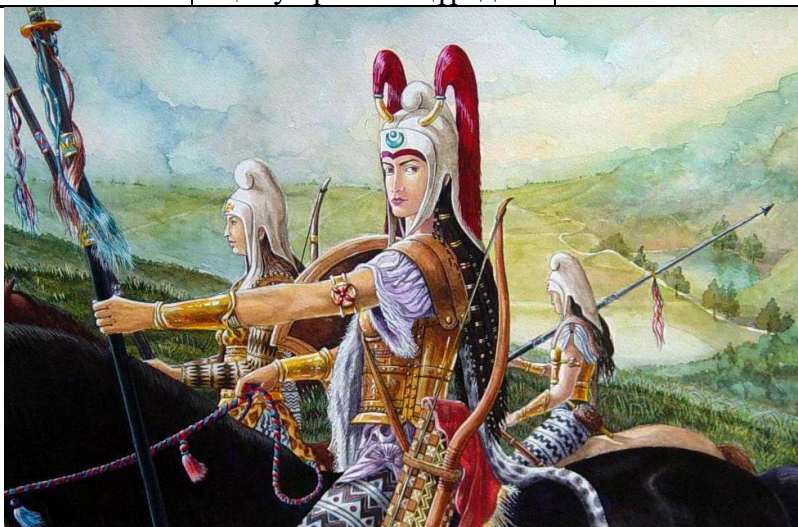

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Айналмалы бекеттер» әдісі Әр шағын топты бекетте орналастырып, арандататын сұрақты талқылауға және ойларын қағазға немесе тақтаға жазуға 10 минут беріңіз. Уақыт аяқталғанда топ басқа бекетке ауысып алдағы топтың жұмысын жалғастырады. Ауысу әр 10 минут сайын болып тұрады, әр топ барлық позицияларда болып шыққанға және барлық топтардың ойларын ойлап шыққанға дейін жалғаса береді.		бағалау парақтары
---------------	---	--	---	-------------------

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Амазонкалар падишасы – Ипполита.	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар:</u> Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар:</u> шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. Кейбір оқушылар: берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. Аффирмациялар әдісі «Ол жасаған іс менің де қолымнан келеді», «Мен жетістіктің адамымын», «Менің жағдайым күннен – күнге жақсаруда»		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

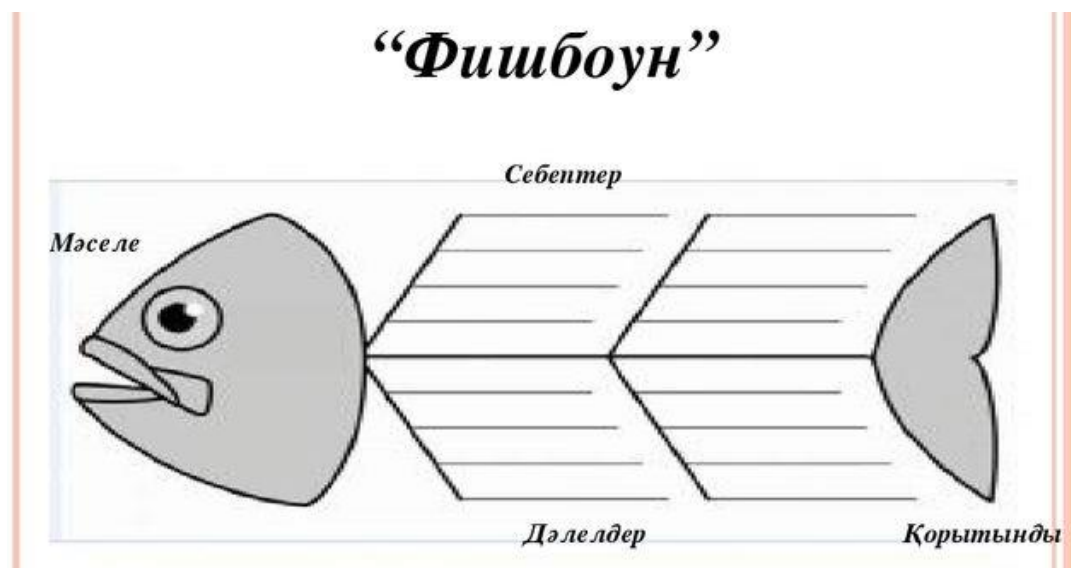
Амазонкалар падишасы – Ипполита. Бағзы заманда жауынгер амазонкалар Азов теңізін мекендеген. Олар өмірлерін үнемі соғысумен өткізген. Жебе, садақ, ұрыс балтасымен және жеңіл қалқанмен қаруланған. Киімдері мен дулығаларын өздері дайындаған. «Амазонка» атауы қару ұстап соғысуға, садақ тартуға

ыңғайлы болсын деп қыздың омырауын күйдіру немесе кесіп тастау ғұрпынан шыққан. Көне грек тілінен аударғанда «амма» – кеуде, төс, «зона» – орын деген мағынаны білдіреді. Амазонкалар өз ұрпағын жалғастыру үшін бөтен елдің еркектерімен некеге отырған. Егер ұл туса, оны өлтіріп тастап, тек қыздарды тірі қалдырған. Амазонкалар қыздарын нағыз жауынгерлер сияқты тәрбиелеген. Амазонкалар трояндықтармен бірге ежелгі Троя қаласы үшін гректерге қарсы соғысады. Осы ұрыста Ахилл амазонкалардың батыр қызын – Пенфесилеяны өлтіреді. Геракл амазонкалар қаласы Фемискарды қоршап, олардың падишасы Ипполитаның белдігін иеленеді. Тесей Антиопаға (Ипполитаның анасы) үйленеді. Амазонкалар Эфес қаласын салып, осы жерде Артемида храмын

тұрғызған. Ежелгі скифтер амазонкаларды «эорпата», яғни күйеуін өлтірушілер деп атаған.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Амазонкалар неліктен жауыңгер аталған? Сұрағы бойынша «Фишбоун» әдісін қолдаңыңыздар:

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау	жылжыт жылжы орнала	бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Аквариум» әдісі «Аквариум әдісі» - балаларға мәселені «қоғам алдында» талқылауға ұсынғандағы диалог формасы. Шағын топ белгілі бір мәселе бойынша диалогті жүргізуге кімге сеніп тапсыруға болатынын таңдайды. Кейде тілек білдірушілер бірнеше болуы мүмкін. Қалған барлық оқушылар көрермен рөлін атқарады. Сондықтан да мұны «аквариум» деп атайды. Барлық сынып алда өз пікірін білдіргені болмаса, ыстық орындық сияқты. Олар алтын балыққа арналған аквариумда, басқалары оларға сұрақ қойып түсініктемелер сұрай алады және т.б.		

--	--	--	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Гүржі падишасы - Гурандухт	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар</u>: Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар</u>: шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар</u>: берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Таңғажайып дорба» ойыны Дорбада бірнеше жеміс, көкөніс бөліктері бар. Бала көзі жабылып, дорбадағы заттың дәмін татып, оның қай		Түрлі – түсті доптар

		жеміс екенін, дәмі, ісі, формасы, түсі жайында ажырата баяндайды.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Гүржі падишасы – Гурандухт. XII ғасырда Гүржістан патшасы IV Дәуіт селжұқ түріктері мен парсылар шапқыншылығына, Гүржістанның бірігуіне қарсы ішкі жаулар әрекеттеріне батыл түрде тойтарыс берді. Ең қатерлісі ішкі жаулар еді. Өйткені «Қорқыт ата кітабында» айтылғандай, сыртқы жаудан ішкі жаудың қатері орасан күшті. Ең алдымен патша туыстары IV Дәуіттің көзін жойып, онымен қоса бірігу идеясының тамырына балта шабу үшін

түрлі арандатушылық әрекеттерге барды. Жауларынан төнген қатер бұлтын сейілту үшін Дәуіт патша әйелінің туыстары – қыпшақтардан көмек сұрауға шешім қабылдады. IV Дәуіттің жұбайы Гурандухт (Турандот ханшайым) қыпшақ ханы Сары ханның (Шарукан) қызы еді. Дәуіт патша ханның ұлы Атракты өзіне қызметке шақырады. Жауынгер осетиндер қыпшақтармен жау еді. Бірақ Дәуіт патша олармен келісімге келеді. Сөйтіп, осетиндер өз жері арқылы гүржі патшасының жеке күзетіндегі 5000 салт аттыны және қыпшақтың 40 000 таңдаулы әскерін кедергісіз өткізеді. Дәуіт патша қыпшақтардың көмегімен гүржі аксүйектерінің сағын сындырып, Гүржістанды бір елге біріктіріп, селжұқ сұлтандарының шапқыншылығына тойтарыс береді. Осылайша, бір кезеңде Гүржістан өзінің тәуелсіздігі үшін қыпшақтардың әскери жәрдемі мен қыпшақ ханының қызы Гурандухтқа борышты болды. Кейінірек қыпшақ патшайымы Гурандухт жайлы лақап Еуропаға жетіп, италияндық драматург Карло Гоцци «Турандот ханшайым» пьесасын жазды. Оның басты кейіпкері шығыс ханшасы – Тұран қызы Гурандухт еді. Гурандухт – қыпшақ билеушісі Сары ханның қызы, Гүржістан патшасы IV Дәуіттің жұбайы еді.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Гүржі падишасы – Гурандухттың тарихта қалған орны туралы эссе жазыңыздар:

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Алфавит» әдісі Оқушылар әрқайсысы алфавиттің бір-бір әрпін алып, жыл көлемінде оқыған материалдарынан өздеріне түскен әріпке сәйкес тақырыптарды айтып шығады. Мысалы, Қорытынды сабақтарда, емтиханға дайындықта, есте сақтауын дамытуда көмекке келеді.		бағалау парақтары

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Афрасиаб патшаның қызы – Фарангиз ханша	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар:</u> Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар:</u> шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды	

	орындайды. <u>Кейбір оқушылар</u> : берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.
--	--

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. Мен қандай адаммын? әдісі Әр қатысушы өзінің жағымды, жағымсыз қасиеттерін айтады. Сол бойынша қорытынды жүргізіледі.		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Афрасиаб патшаның қызы – **Фарангиз ханша**.
Талай ғасырлар бұрын ежелгі Тұран мен Иран жерлерінде скифтер (сақтар) мен парсылар арасында қиян-кескі соғыстар жүріп жатты. Тұран патшасы Афрасиаб пен оның мәңгілік жауы Хұсрау жеңіс үшін өз жауынгерлерін аямай, бірінен соң бірін соғыс майданына аттандырды. Бір күні парсы ханзадасы Сияуыш серуен құрып жүрген қыздар арасынан Афрасиабтың қызы Фарангизді көріп, оған ес-түссіз ғашық болып қалады. Қыз да сол сәтте тек ханзада Сияуыш қана өзіне лайықты жар бола алатынын түсінеді. Афрасиаб екі халық арасындағы татулық пен тыныштықты ойлап, өзінің сүйікті қызы мен парсы ханзадасының қосылуына келісімін береді. Өздерінің махаббатына ешкім бөгет болмауы үшін Сияуыш ізгілік пен мейірімділік, әділеттілік пен ақиқат, теңдік пен еркіндік өркендейтін «Сияуыш қаласын» салуға шешім қабылдайды. Осы қаланы тұрғызу үшін сақ пен парсы әскерлері

араларындағы ғасырлық жауыздықты ұмытып еңбек етеді. Нәтижесінде құрылысшылар ақ мәрмәрдан қала көтереді. Оның қабырғалары мен қақпасын шебер ойылған өрнектермен әшекейлеп, төрт тарабынан төрт биік мұнара тұрғызады. Бұл кезде той рәсімін өткізетін уақыт та тақап қалған еді. Бірақ зұлым жаулар ханзаданың еркіндікті көздеген жобасына кедергі жасайды. Өсек-аяң тыныштықты бұзып, ғашықтар көз жұмады. Тұран мен Иран арасында соғыс қайта басталады. Бір кездері жазық далада бой көтерген, Фарангиз ханшайым мен оның сүйіктісі Сияуыш ханзада өмір сүруді арман еткен ғашықтар қаласы қиратылады. Тіпті, орны да белгісіз.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Сияуыш қаласын сіздер қалай елестетесіздер соны суретке салып көрсетіңіздер:

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Ара ұясы» техникасы Мұғалім жұптағы оқушыларға не білгендігі туралы пікір алмасуды және екі сұрақтан дайындауын тапсырады. Содан кейін әрбір жұп кезектесіп сұрақ қояды, ол сұраққа жауапты мұғалім немесе басқа оқушылар береді. Сонымен берілген осы техника негізінде мұғалімнің берген мәліметтері қорытындыланылады, өңделеді		бағалау парақтары
---------------	---	---	--	-------------------

Бөлім	
Педагогтің аты-жөні	

Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Тұран падишасы – Зарина	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар:</u> Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар:</u> шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар:</u> берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. Менің қиыншылықтарым Қатысушылар бастарынан өткен қиыншылықтарды естеріне түсіріп, ортаға салады, өзгелермен ой бөліседі.		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

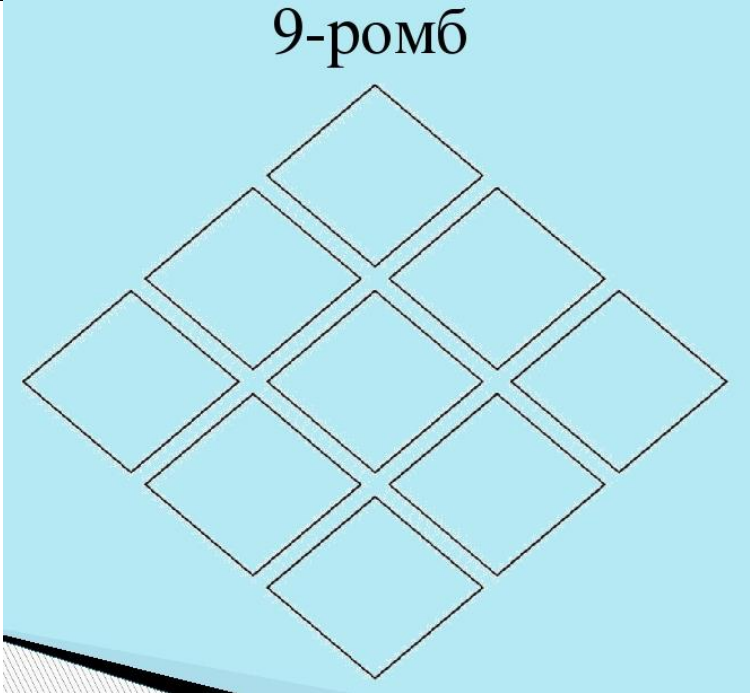

Тұран падишасы – Зарина. Жиырма бес ғасыр бұрын сақтардың падишасы өжет әрі сұлу Зарина өмір сүрген. Бір күні ол туған жерінің дарқан даласында серуен құрып, сергіп қайту үшін саятқа шығады. Ақ сәйгүлік оқтай зулап дөң басына келгенде Зарина таудың етегінде сапқа тізіліп тұрған жау әскерін көреді. Олар да кенеттен шыға келген салт аттыны байқап, қуа жөнеледі. Зарина қоршауға алмақ болған жау әскерінен сытылып шығып, аттың басын еркіне жібереді. Қуғыншылар артта қалып қояды.

Бірақ олардың көсемі Стриангей найзағай секілді қара тұлпарымен қуып жетіп, салт аттының басын шаппақ болады. Осы сәтте Заринаның күміс дулығасы ұшып кетіп, төбесіне түйген қолаң шашы сусып барып арқасына төгіледі. Әйел екенін көрген қолбасшы қылышын жерге шаншиды. Мойылдай қара көзінен, хас сұлулығынан есі шыққан Стриангей сақ падишасы ару Заринаға ғашық болады. Өзі өр тұлғалы, өжет мінезді әрі қайырымды ханзаданы Зарина да ұнатып қалады. Сақ сұлуы мен мидиялық ханзада саят-серуенде жиі жүздесіп жүреді. Аңға шыққан олардың бір-біріне деген мейірім-ықыласы арта түседі. Дұшпандықтың орнын достық басып, екі ел арасында тату көршілік қарым-қатынас орнайды... Осындай бір кездесуде Стриангей Заринаға отау көтеріп, бір ел болайық деген көңілін білдіреді. Бұл ұсынысты қабыл алуға Заринаның өз басы әзір еді, бірақ ол елінің тағдырын ойлайды. Бір жыл бойы ойланып, мың толғанған Зарина Стриангейге тұрмысқа шықпайтынын айтады. Ол үшін махаббаттан да күшті нәрсе бар еді, ол – елінің тәуелсіздігі. Сол кезеңде Тұран мен Мидияның арасында қақтығыс болмапты. Бұл Заринаның жеке басын бақытсыз ету арқылы еліне әперген бейбіт өмірі болатын.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

9 патриоттық құндылықты атап беріңіздер

9-ромб 				
Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Арқаға жазылған комплименттер» әдісі Әр оқушының арқасына түйрегішпен (немесе скотчпен) А-4 форматындағы қағаз бекітіледі. Оқушылар сынып ішін аралап жүріп, бір-бірінің арқаларындағы қағаздарға жылы, жұмсақ сөздер жазып, бірін-бірі мақтайды. 2-3 минуттан кейін олар қағаздарын алып, шағын топ ішінде бір-біріне жазылған комплименттерді оқып береді.	● жоқ ← ● орта → ● жоқ →	бағалау парақтары

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Массагеттер падишасы – Томирис	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу.	

	- Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар</u>: Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар</u>: шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар</u>: берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. Есте қалған қызықты оқиға Топ дөңгеленіп отырып, қатысушыларға доп беріледі Допты бір - біріне кезектесіп беріп, есте қалған қызықты оқиғаларды айтады.		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Томирис (Тұмар) (б.з.б. 570 – 518 жж.) – оңтүстік түркі халықтарын басқарған әйел патша. Грек жазбаларында оның елін «массагет» деп атайды. Тұмардың есімінің тарихқа еніп, әлемге танылуы Орта Азияға басқыншылық жорықпен келген Ахемен әулетінен шыққан парсының әйгілі патшасы Кирді «жеңілуді білмейтін» әскерімен қоса ашық шайқаста талқанын шығарып жеңуімен байланысты. Ежелгі әлемнің түгелге жуық елін бағындырған парсы патшасы Кир скифмассагеттерді де тізе бүктіруді мақсат етеді. Массагеттердің

падишасы Томирис бұл кезде күйеуі өліп, жесір отырған-ды. Соны пайдаланып, ішкі есебін жүзеге асыруды ойлаған Кир оған құда түсу үшін елшілер аттандырады. Бірақ Томирис Кирдің өзіне емес, массагеттер патшалығына көз салып отырғанын біліп, бұл ұсынысын қабылдамайды. Айласын асыра алмаған Кир массагеттерге қарсы соғыс ашады. Томирисінің Спаргапис есімді ұлы парсылардың қолына түсіп, көз жұмады. Томирис ұлының өлгенін естіген соң массагеттердің әскери күшін жинап, парсыларға шабуыл бастайды. Екі жақ ұзақ уақыт бойы бір-біріне беріспей, тайсақтамай шайқасады. Ақырында, массагеттер жеңіп шығады. Парсы әскерлерінің барлығы дерлік майдан алаңында қаза табады. Кирдің өзі де жер құшады. Томирис месті адам қанына толтыртып, Кирдің өлігін іздеп табуға әмір етеді. Кир өлігі табылған соң массагеттер падишасы: «Мен сені ашық майданда жеңгеніммен, сен мені қайғыға батырдың. Ұлымды алдап тұтқынға түсіріп, өлтіріп, мені тірі өлік еттің. Сондықтан мен уәдемде тұрып, қанға тоймаған басыңды қанға тұншықтырамын», – деп оның басын қан құйылған меске салғызады. Томирис падишаның есімі туған даласының тәуелсіздігін сақтап қалған ұлы қолбасшы ретінде, әйгілі амазонкалардың ізін басқан жауынгер әйел ретінде, халқын данышпандығымен, әділдігімен, көрегендігімен басқара білген патша ретінде тарихқа еніп, ғасырлар бойы мәңгі жасап келеді.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Берілген әдіс бойынша жұмыс жасаңыздар

Синквейн әдісі.

1. Тақырып бір сөзбен беріледі (зат есім)
2. Екі сөзбен сипаттау (сын есім)
3. Тақырыпқа қатысты үш сөз (етістік)
4. Төрт сөзден тұратын бір сөйлем
5. Тақырып мәнін ашатын бір синоним сөз

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Арқаға сурет салу» Бұл ойында барлық әрекеттерді үнсіз жасау керек. Оқушылар екі топқа бөлініп, бірінің артынан екіншісі тұрып, сап түзейді. Мұғалім ең артында тұрған оқушыларға бір заттың атауы жазылған қағаз ұсынады (мәселен, алма, алмұрт, жүзім, гүл, кітап, ағаш,автомашина т.б). Тапсырма: соңында тұрған оқушы үндемей, алдында тұрған оқушының арқасына әлгі заттың суретін саусағымен салады. Арқасына сурет салынған оқушы алдында тұрғанның арқасына өзінің арқасына салынған затты салады. Суреттер салынып біткеннен кейін мұғалім соңғы оқушыдан арқасына салынған заттың атын сұрап, оны қағазда жазылғанмен салыстырады.		бағалау парақтары
---------------	---	--	---	-------------------

Бөлім	
Педагогтің аты-жөні	
Күні:	
Сынып:	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Шыңғыс хан
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және

	мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар</u>: Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар</u>: шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар</u>: берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Ұқсастық шегі» әдісі Қатысушылар жұптасып отырады. Жұбына қарап, ұқсастықты тауып жазады. Ұқсастығын оқып, ой бөліседі		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Шыңғыс хан – Орта Азияда бүкіл моңғол тайпаларын бір қолға біріктірген ұлы әмірші, Шыңғыс хан империясының негізін қалаушы, атақты қолбасшы. Ол 1162 жылы Дилпун-Болдан (Дилунь-Булдак) шатқалында Онон өзені жағалауында дүниеге келген. Оның арғы ата-бабалары моңғол тумаластарынан сары шаштарымен және көк көздерімен ерекшеленген текті нирун руынан тараған. Сол

себепті оларды қиятборжығындар (көк көзді қияттар) деп атаған. Шыңғыс ханның шын аты – Темучин (Тэмуджин). Әкесі Есугей баһадүр тұтқынға түскен Темучин деген татар ханының өлімді қасқая қарсы алған қайсарлығы мен

ерлігін бағалап, соның есімін сол кезде өмірге келген ұлына қояды. Ал екінші есімі – Шыңғыс хан. Ол 1207 – 1211 жылдары Сібір мен Түркістанды (буряттар, якуттар, ойраттар, қырғыздар) шауып, өзіне бағындырады. 1211 жылы Цзин мемлекетіне жорық жасайды. 1215 жылы Пекинді алады. 1217 жылы Солтүстік Қытай бүкіл аумағымен оның билігіне көшеді. 1219 жылы Корея патшалығы тізе бүгеді. 1219 жылы Жетісуды, 1219 – 1221 жылдары қазіргі Қазақстан мен Орта Азия жерлерін жаулап алады. Кейін басып алған аймақтарын жеке ұлыстарға бөледі де, өз ұлдарына еншіге үлестіріп береді. Ішкі саясатта Шыңғыс хан мемлекетті басқару ісін бір орталыққа шоғырландыруға күш салған. Ол бүкіл әскерін ондықтарға, жүздіктерге, мыңдықтарға және түмендерге (10 мыңдық жасақтар), ал жерлерді ұлыстарға бөлген. Хан әр ұлыстың басына өзінің ұлдары мен сенімді қолбасшыларын тағайындаған. Мемлекет ішіндегі ішкі наразылықты басу үшін он мың адамдық жеке жасақ құрған. Ал оның ордасын «кешіктер» деп аталатын іріктеп алынған ең күшті әрі батыр деген мың жауынгер қорғаған. Ұрыс кезінде Шыңғыс хан әскері үш қанатты құрып, сап түзген: оң қанат (баруңғар), сол қанат (жоңғар), орта қанат (гол). Шыңғыс хан қатыгез де құдіретті әмірші ретінде танылған. Ол әскерінде өте қатаң тәртіп орнатқан. Жазбаша іс жүргізуді ұйымдастырған. «Яса» («Жасақ») атты заңдар жинағын жариялаған. «Яса» заңдарын орындамаған, тіпті кішігірім қателік немесе қорқақтық жасаған жауынгерлер бірден өлім жазасына кесілген. Шыңғыс хан Таңғұт мемлекетіне жорық кезінде 1227 жылы қайтыс болады. Күні бүгінге дейін оның жерленген жері белгісіз.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Шыңғыс хан әскерінің құрылымы бойынша схема құрастырыңыздар.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Ассоциативті қатар» Мұғалім тақтаға бір сөз немесе сабақтың тақырыбын жазады. Оқушыларға бір бетке тақтаға жазылған сөзден пайда болған пікірлерін жазуды ұсынады. Сабақ тақырыбына қатысты ассоциация-сөздерді бір қатарға жазып шығу керек. Оқушылар сөздерді оқып, артық деп санаған сөздерді алып тастап, сабақ тақырыбын тұжырымдайды.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Үгедей. Күйік. Мөңке.	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар</u>: Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар</u>: шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар</u>: берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Мен саған сенемін» әдісі Өуен ойнап тұрады. Жұп құрып, бір - бірінің көздеріне қарап отырады. «Мен саған сенемін...» өйткені сен жақсы адамсың.		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Үгедей 1186 жылы дүниеге келген. Ол – Шыңғыс ханның Бөрте деген бәйбішесінен туылған үшінші ұлы. Шыңғыс хан көзінің тірісінде-ақ оны өзінің мұрагері етіп тағайындаған. Үлкен ұлы Жошы дүниеден ерте өтіп, екінші ұлы Шағатайдың мінезі қатал болғандықтан хан ұлы таққа мейірім ді, мінезі жұмсақ Үгедейді таңдайды. Қағанды сайлау рәсіміне барлық моңғол ханзадалары қатысуы тиіс болатын. Бірақ олардың көбі алыс жорықтарда жүргендіктен Үгедейді Ұлы хан сайлау рәсімі 1229 жылға дейін созылады. Бұл

уақытта империяны уақытша Шыңғыс ханның төртінші ұлы Төле басқарады. Үгедей қаған болып сайланған соң моңғол әскері жаулаушылық соғыстарын әрі қарай жалғастырады. Төленің тұсында моңғол әскерінің соққысынан Қытайда Цзин империясы құлайды. Моңғолдар Азияның екінші шетіндегі мұсылман астанасы Бағдад қаласына да баса-көктеп кіреді. 1237 – 1242 жылдары моңғолдар қыпшақтарды біржолата талқандайды. Бұлғарияны басып алып, орыс князьдіктерін жермен-жексен етеді. Моңғолдардың алдыңғы қатардағы жасақтары еуропалық рыцарьларды жеңіп, шабуылды одан әрі табысты жалғастыра берер еді. Бірақ 1241 жылы желтоқсанда Үгедейдің өліміне байланысты барлық әскери іс-қимылдарын тоқтатып, кері қайтады. Үгедей әділ, дана билеуші болды. Оның билігі тұсында империяның бүкіл жерінде байланыс желісі ұйымдастырылып, халық санағы жүргізілді. Ол Шыңғыс хан бастаған империя астанасы Қарақорым қаласының құрылысын аяқтады.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Мәтінді оқып сұрақтар құрастырыңыздар

Жуан сұрақтар

Жіңішке сұрақтар

--	--

Күйік. Үгедей өлгеннен кейін билік тізгінін жаңа ханды сайлағанға дейін оның жесірі Туракино өз қолына алады. Ол кеңесшілері мен қолбасшыларының емес, сарайдағы қызметші әйелдердің сөзін көбірек тыңдайды. Іштеріндегі тұтқын парсы қызы Фатима айтарлықтай көзге түседі. Осы кезде моңғол ақсүйектері арасында алғаш рет ашық келіспеушіліктер байқалған еді. Тек 1246 жылы өткен құрылтайда Үгедейдің ұлы Күйік (1205 ж. туған) хан деп жарияланады. Оның хан сайлануына моңғолдар

риза болмайды. Күйік хан наразылардың бір бөлігін – Шыңғыс ханның бауыры Темуге-Отчигиннің жақтастарын өлім жазасына кеседі. Елді басқарудан Төле ұрпақтары да шеттетіледі. Жошы ханның ұлы, мұрагері – Бату Күйік ханға ашық түрде қарсы шығады. 1248 жылы Күйік пен Бату әскері бір-біріне қарсы ұрысқа аттанады, бірақ Күйік хан жолда белгісіз себеппен қаза болады. Моңғол империясында тағы да өзара қақтығыс басталады. Шыңғыс хан ұрпақтарының арасында тақ үшін талас-тартыс күшейеді. Күйік хан билігі тұсында моңғолдар Кавказда, Кореяда, Қытай мен Иранда соғысты жалғастырған. 1246 жылы Қарақорымдағы хан ордасына Рим папасы IV Иннокентийдің елшісі францискандық монах Иоанн де Плано Карпини келіп, Күйіктің империяның Ұлы ханы етіп сайлау рәсіміне қатысқан. Ол өз көргендерін «Моңғолдар тарихы» атты кітабында жазып қалдырған.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Мәтін бойынша келесі таблицаны толтырыңыздар

«ПЛЮС, МИНУС, ҚЫЗЫҚТЫ»

«Плюс»- оң әсер еткен фактілерді, алған білімдерді жайлы жазады.	«Минус»- «қолымнан келмей жатыр» немесе «түсініксіз болып тұр» деген ойларын жазады.	«Қызықты»-деген бағанға өздеріне не қызықты болды немесе не жайында көбірек білгісі келеді соны жазады.

Мөңке. 1251 жылы Жалпымоңғол Құрылтайында Төленің баласы Мөңке Ұлы хан болып тағайындалады. Оның хан сайлануына Жошы ұлысының билеушісі – Батудың қолдауы маңызды рөл атқарды. Мөңке хан Күйік билік құрған жылдары әлсіреген мемлекеттің іргетасын нығайтады. Мөңке хан сауда мен қолөнер ісін жүргізудің жаңа тәртібін енгізеді. Мөңкенің тұсында Иранды басып алу аяқталып, Бағдад тізе бүгеді. Ол енді жаңа жердің билеушісі етіп бауыры Хулағуды тағайындайды. Хулағудың ұрпақтары осы жерде өздерінің тәуелсіз мемлекетін құрады. Мөңке әскері оңтүстік Қытайда Сун әулетіне қарсы ауыр соғысты жалғастырады. Бұл жерде

моңғолдарға ханның өзге інісі Құбылай қолбасшылық етеді. Кезекті бір Қытай қаласын басып алудан кейін Құбылай тұрғындарға кешірім жасайды. Моңғол заңына қайшы келетін бұл жағдай Мөңкеге ұнамайды. 1258 жылы ол моңғол әскеріне қолбасшылық етіп Қытайға аттанады, бірақ 1259 жылы 11 тамызда Қытайдың Хэчжоу қаласын қоршау кезінде қайтыс болады. Мөңке тұсында француз королі IX Людовиктің өкілі, еуропалық жиһанкез Гильом де Рубрук Қарақорымға келген. Ол өзінің «Шығыс елдеріне саяхат» атты кітабында Шыңғыс хан империясының тұрмысын толық сипаттап жазған.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

ПОПС әдісі бойынша өз ойларыңызды білдіріңіздер

П – Менің ойымша, ...

О – Себебі ...

П – Мысалы, ...

С – Қорыта айтқанда, ...

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Ассоциацияның көмегімен көрініс Қатысушылар өздерінің есімдерімен қоса бір затты (пикникке алып шығатын немесе қызығушылығына байланысты) ұйқастырып айту керек. Мысалы: Есімім – Жантас, ұнататын сусыным – квас; Есімім – Жанар, ұнататын жемісім – анар т.с.с. Сабақта өтілген ұғымдарды өз есімдерімен байланыстырып айтуларына болады.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Құбылай мен Арық Бұға.	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру.	

	• Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. • Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. • Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. • Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар:</u> Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар:</u> шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар:</u> берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Сикырлы сөздер» ойыны Мұғалім кез - келген өтінішті айтады, ал оқушы оны әдепті түрде айтуы керек. Мысалы: Айнаш, дәптерді бер. «Айнаш, өтінемін дәптерді берші» Ізеттілік туралы ертегі тыңдау.		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Арық бұға мен Құбылай. Шыңғыс хан империясының Ұлы ханы Мөңке өлгеннен кейін ел бірлігі бұзылады. Билік үшін күреске ханның інілері Құбылай мен Арық Бұға таласады. «Жасақ» заңына сәйкес, хан сайлау үшін барлық қолбасшылар мен ханзадалар атамекені – Моңғолия жерінде Құрылтайда бас қосуы тиіс еді. Бұл заңды Құбылай бұзады. Ол Қытайдағы жаңа моңғол қаласы Шандуде жақтастарын жинап, өзін «хан» деп жариялайды. Оған 1260 жылы өткен

Қарақорымдағы құрылтайда моңғол ақсүйектері Ұлы хан сайлаған Төленің кіші ұлы Арық Бұға қарсы шығады. Империя екі жауласушы жаққа бөлінеді. Құбылайдың тәжірибелі жауынгерлері Арық Бұға әскерін тез арада талқандап, Қарақорымды басып алады. Бұдан кейін Құбылайға қарсы тұрар мықты ешкім шықпады. Империя біртұтас болудан қалды. Бұрынғы моңғол ұлыстары тәуелсіз мемлекеттерге айналды. Жошы, Шағатай, Үгедей ұрпақтары империяның батыс бөлігін өзара бөліп алды. Иран жерінде Хулагу мен оның ұрпақтары билік құрды. Құбылай кішірейген астанасын Қарақорымнан Ханбалыққа (Пекинге) ауыстырып, өз империясын қытайша Юань деп атады. Оның ұрпақтары Қытайда Мин династиясынан жеңіліп, қуылғанға дейін жүз жыл бойы билік етті. Осылайша Ұлы империя ыдырады. Оның ұлан-ғайыр жерінде көптеген жаңа мемл екеттер құрылды.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Мәтінді «Интервью» әдісі бойынша талдаңыз

Кейіпкер	Бойындағы қасиеттер	Менің пікірім

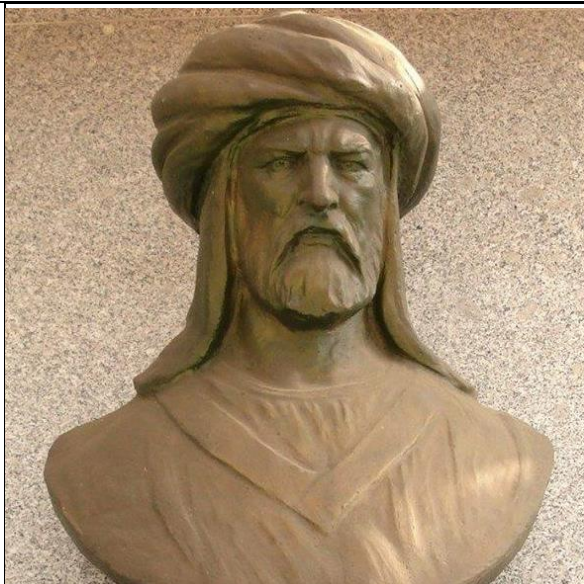
Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Атаулар туралы үш сұрақ» Мұғалім сабақ басында жаңа тақырып бойынша үш терминді тақтаға жазып, оқушыларға осы атауларға қатысты мынандай сұрақтарға жазбаша жауап беруді тапсырады: 1. Қайда? Бұл терминдерді сіз бұрынырақта қайда және қандай мағынада кездестіріп едіңіз? 2. Қалай? Өз тәжірибеңізбен осы атауларды қолданудың мысалдарын келтіре аласыз ба? 3. Қандай? Осы сабақта бұл атаулар қандай қолданыста болады деп ойлайсыз? Әдеттегідей бұл жұмысты оқушылардың жеке, жұппен (шағын топ ішінде) ауызша немесе жазбаша орындауы ықтимал. Содан кейін мұғалім бірнеше оқушының пікірін тыңдайды. Мұғалімнің сұрақтарды шығармашылық тұрғысынан әр сабақта тақырыпқа байланысты өзгертіп отыруы тиімді.		бағалау парақтары
---------------	--	--	---	-------------------

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Бату. Берке. Өзбек.	
Оқу бағдарламасына	Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды	

сәйкес оқыту мақсаттары	зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар:</u> Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар:</u> шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар:</u> берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Ең жақсы» ойыны Қатысушылар екі топқа бөлінеді. Әр топқа мынадай нұсқау беріледі. Берілген мінездеме қай мамандыққа сай екендігін айту қажет. Ең ақшалы, ең жасыл, ең тәтті, ең күлкілі, ең ұсқынсыз, ең қарым - қатынасы күшті, ең жауапты, ең салмақты		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

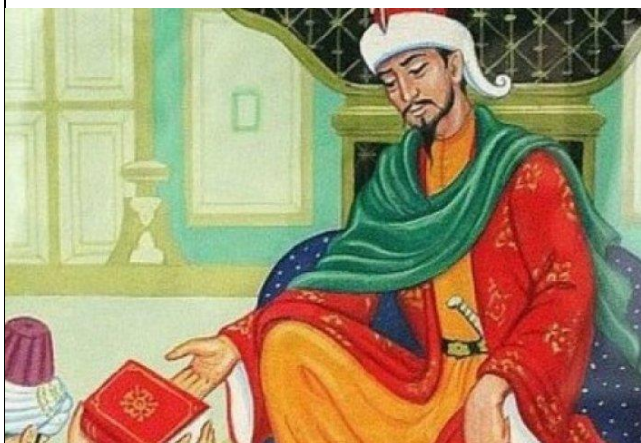
Бату (Батый, Сайын хан) (1208 – 1255 жж.) – Шыңғыс ханның немересі, Жошының екінші ұлы, Алтын Орда мемлекетінің негізін қалаушы. 1227 жылы ақпанда әкесі қайтыс болып, Жошы ұлысын (Ертістен Дунайға дейінгі аралық) басқарады. 1235 жылы Қарақорымдағы Ұлы Құрылтайда Батысқа жорық жасау туралы шешім қабылданады. Бату бастаған қалың қол 1236 жылы Еділ бойына жетіп, жергілікті қыпшақ тайпаларын, келесі жылы желтоқсанда орыс князьдіктерін өзіне бағындырады. 1241 жылы Бату

Еуропаға шабуылға аттанады. Краков пен Бреславль шаһарлары отқа оранады. Лигница түбіндегі неміс-поляктармен болған шайқаста Бату сарбаздары көшпелілердің соғыс өнерінің еуропалықтардан көш ілгері екенін дәлелдеді. 1241 жылдың желтоқсанында Ұлы хан Үгедей қайтыс болды деген хабар жетеді. Бату жорықты тоқтатып, Қарақорымға қайтады. Осы кезде Ұлы хан болып Үгедейдің ұлы Күйік сайланған еді. Бірақ Күйікті бұл таққа лайықсыз деп есептеген Бату бөлініп шығып, аймақта дербес мемлекет құрады. Оны Алтын Орда деп атайды. Алтын Орда мемлекеті Шығыс және Батыс Дешті Қыпшақ жерлерін, Ресейдің Еуропа жақ бөлігін, Балтық теңізінің шығысындағы өлкелерді, Польша, Венгрия, Бұлғария, Кавказ аймақтары кіретін кең-байтақ жерлерді қамтыды. Алтын Ордада мемлекетті басқару ісі Шыңғыс ханның «Жасақ» заңдар жинағына сәйкес жүзеге асырылды. Бату хан тұсында Алтын Орда нығайып, мемлекетті басқару ісіне, салық жинау жүйесіне түбегейлі өзгерістер енгізілді. Халық санағы жүргізілді. Аймақтағы байланыс желісі қалыптастырылды. Қалалар мен бекіністер салынды. Бату 1255 жылы 47 жасында қайтыс болып, Еділ сағасындағы аралдардың бірінде (Ахтуба алқабы) орналасқан Сарай қаласында көшпелілер салтымен жерленген.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Кестені толтырыңыздар:

Кім?	Не?	Қайда?	Қашан?	Неге?

Берке (1209 – 1266 жж.) – Алтын Орданың Батудан кейінгі атақты ханы. Ол – Жошының үшінші ұлы, Батудың тетелес інісі. Алтын Ордадағы беделді нояндардың бірі болған Берке ағасының өлімінен кейін билікті өз қолына алады. Берке хан тұсында Алтын Орданың қуаты бұрынғыдан да артып, көркейді. Ол мұсылман дінін бүкіл Алтын Орданың ресми діні етіп жариялады.

Жаңа қала – Берке Сарайы бой көтерді. Қара теңіз жағалауында Судақ порты салынды. 1257 жылы Берке хан өзіне бағынышты орыс князьдіктерінде халық санағын жүргізді. Бұл оған жиналатын салық мөлшерін бақылап отыру үшін қажет болды. Орыс шаһарларында салық жинаушылар қоныстарының орны әлі күнге дейін «татар слабодкалары» деп аталады. Берке 1266 жылы Қап тауына кезекті жорығы кезінде қаза болып, оның денесі Берке Сарайында жерленді.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Келесі әдіспен мәтінге сараптама жазңыз

Инсерт әдісі

« V » білемін	«+» жаңа мәлімет	«-» білмеймін	«?» сұрақ туды

Өзбек. Алтын Орда тарихында өшпес із қалдырған хандардың бірі – Өзбек хан. Ол таққа 1313 жылы отырды. Өзбек (т.ж.б. – 1342 ж.) – Бату хан әулетінен, Тоғлықтың ұлы, Мөңке Темір ханның немересі, Алтын Орда ханы (1313 – 1342 ж.). Өзбек ханның билігі тұсында Египет билеушісі Насыр сұлтанмен тату қарымқатынас орнатылды. Алтын Орда астанасы Берке Сарайы шаһарына көшірілді. Елдің экономикасы мен мәдениеті гүлденіп, саяси жағдай тұрақтанды, қала мәдениеті өркендеп, дамыды. Өзбек ханның билігіне сүйікті әйелі Тайдула ықпал етіп отырған. Кенеттен көз сырқатына ұшыраған сұлу ханымды ешбір емші жаза

алмайды. Тек Владимирдегі православие шіркеуінің патриархының жасаған емі қонып, Тайдула сырқатынан айығады. Бұл оқиғаны Мәскеу князі қалталы Иван (Иван I) өз мақсатына пайдаланады. Ол Алтын Орда астанасына мол сыйлықпен келіп жүріп, орыс князьдіктерінің «Ұлы князі» лауазымына қол жеткізеді. Осыдан кейін өзін «Мәскеудің және бүкіл Русьтің Ұлы князімін» деп атай бастайды. Өзбек ханнан Владимирдегі православие шіркеуін Мәскеуге көшіруге рұқсат алады. Хан ордасы үшін жиналатын салықты да өзі жинап, Берке Сарайға әкеліп тапсырып тұру құқығына ие болады. Алтын Ордаға өткізген салықтан қалған қазына оған бірте-бірте өзге орыс князьдіктерінің жерін сатып алуға мүмкіндік береді. Өзбек хан бейбіт өмірді, өзге елдермен елшілер арқылы қарым-қатынас жасап, сыйсияпатпен алмасып тұруды ұнатқан. Ортағасырлық араб тарихшылары Өзбек ханнан бастап Алтын Ордада билік құрған хандардың бәрін «солтүстік елдердің патшалары», «қыпшық патшалары» деп атаған. Мысыр елшісі ибн Баттута ханның керемет сарайын, әсіресе, Тайдула ханшайымның сұлулығын тамсана суреттеп жазған. Өзбек хан 1342 жылы өз ажалынан қайтыс болады.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Кестені толтырыңыздар

“Екі жақты күнделік”

<i>Мәтіннің өзіңе ұнаған жері</i>	<i>Не себепті таңдадыңыз, пікіріңіз</i>

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Ашық және Жабық сұрақтар» Жабық сұрақтар пайдалы болуы мүмкін, алайда олар абстрактілі ойлау, талқылау дағдыларын қолдануға септігін тигізбейді және аса түсінікті болмайды. Ашық сұрақтар керісінше әсер етеді, сол арқылы оқу үдерісін жақсартады. Мысалы, Сіз өткен кеште бір жаққа шықтыңыз ба? Сіз кеше мектептен кейін не істедіңіз? Жұмыс үлгісі: Оқушыларға белгілі бір тапсырма берер алдында олардың сұрақтарды анағұрлым анық түсініп, бағалау критерийлерін қанағаттандыру үшін не істеу қажеттігін түсіну үшін мысалдар келтіріңіз. Оқушылар бағалау критерийлерін қолдана отырып, жұмыс үлгісіне баға қоя алады. Бұл не талап етілетінін және бұл үдеріспен қалай байланыста болатынын түсінуді модельдеуге		бағалау парақтары
---------------	---	--	---	-------------------

		көмектеседі.		
--	--	--------------	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Керей мен Жәнібек	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар</u> : Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар</u> : шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар</u> : берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Жағдайлы волейбол» ойыны Мұғалім әділдік пен әділетсіздікті көрсететін жағдайларды айтады, сол арада дұрыс жауапқа бала допты қағып алады, бұрыс жауапқа қағып алмайды.		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды		

	бағытталған оқыту ортасын құрады	орындайды		
				Керей мен Жәнібек. Осыдан көптеген ғасырлар бұрын қазіргі Қазақстан жерінде әр түрлі хандықтар болған. Солардың бірі – Әбілхайыр (Шайбанның ұрпағы) хандығы. Ол қырық жыл ел билеп, өз халқына қаталдық көрсетеді. Сол кезде оның
қол астында Керей мен Жәнібек сұлтандар болады. Ол екеуі бір-біріне жақын туыс екен. Екеуінің аталары кезінде ел билеген атақты хандар болған. Керей мен Жәнібек сұлтандар Әбілхайыр ханға бағынбай, еркін өмір сүргілері келіп, қарамағындағы тайпалармен бөлініп кетеді. Олар Шу өзені бойына көшіп келеді. Жасы үлкен болғандықтан халық Керейді ақ киізге көтеріп хан етіп сайлайды. Осылайша, жаңадан хандық құрылады. Оны «Қазақ хандығы» деп, ал оның халқын – қазақ халқы деп атай бастайды. Әбілхайыр ханның қысымына шыдамаған адамдар Керей мен Жәнібекті келіп паналайды. Қазақ хандығының күшеюінен қауіптенген Әбілхайыр хан әскер жиып, ол екеуіне (Моғолстанға) жорық жасайды. Бірақ орта жолда Әбілхайыр хан кенеттен ауырып, қайтыс болады. Оның хандығы ыдырап, халқының көбі Керей мен Жәнібек хандарға келіп қосылады. Сөйтіп, олар өздері құрған жас мемлекеттің іргесін бекітіп, шаңырағын биіктетіп, күннен-күнге нығайта береді. Тарихта Керей мен Жәнібекті – «Қазақ хандығын» құрушылар деп санайды. Керей хан Болатұлы, Гирей (т.ж.б. – 1473 жж.) – қазақтың алғашқы ханы, Көк Орданың ханы Орыстың (Өріс деп те айтылады) шөбересі (Орыс – Тоқтақия – Болат – Керей).				
Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы: «Диамант» әдісі бойынша талдау жасаңыздар				
1 жол: Тақырып (зат есім) 2 жол: 2 анықтауыш (2 сын есім) 3 жол: 3 есімше 4 жол: ассоциация (4 зат есім) 5 жол: 2 сөз тіркесі 6 жол: 3 етістік 7 жол: антоним (зат есім)				

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Аяқталмаған сөйлем» тәсілі «Мұғалімге жеделхат» тақтасына оқушылар стикер жапсыру арқылы орындалады. Оқушылар өздеріне жақын сөйлемді таңдап, айтылған ойды жалғастырады: - бүгінгі сабақта мен....түсіндім, ...білдім,көзімді жеткіздім. - бүгін сабақта қуантқаны..... - мен өзімді.....үшін мақтар едім. - маған ерекше ұнағаны..... - сабақтан соң маған.....келді. - бүгін маған.....сәті түсті. - қызықты болғаны..... -қиындық тудырды. - менің түсінгенім..... - енді мен.....аламын.		бағалау парақтары
---------------	---	--	---	-------------------

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Бұрындық хан. Қасым хан	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар:</u> Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады.	

	<u>Көптеген оқушылар:</u> шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар:</u> берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.
--	---

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Кездесу» ойыны Жай әуенмен екі шеңбер болып қарама – қарсы айналады, әуен тоқтаған кезде бір - біріне қарап, баланың қасиетін айтады.		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Бұрындық хан. Керей мен Жәнібек хандар қайтыс болғаннан кейін хан тағына Бұрындық отырады. Бұрындық – Керей ханның үлкен ұлы, шамамен 1430 – 1510 жылдары өмір сүрген. Бұрындық хан билік басында отыз жылдан астам уақыт отырады. Оның кезінде «Қазақ хандығы» Сырдария өзенінің бойындағы ежелгі қазақ қалалары – Түркістан, Отырар, Сауран және т.б. үшін күрестер жүргізеді, бұл күрестер өте ұзаққа созылады. Ақыры, Бұрындық хан жаулармен соғысты тоқтатып, бейбіт келісімге келеді. Бірақ жаулар аз уақыт ішінде күшейіп алып, қазақтарға

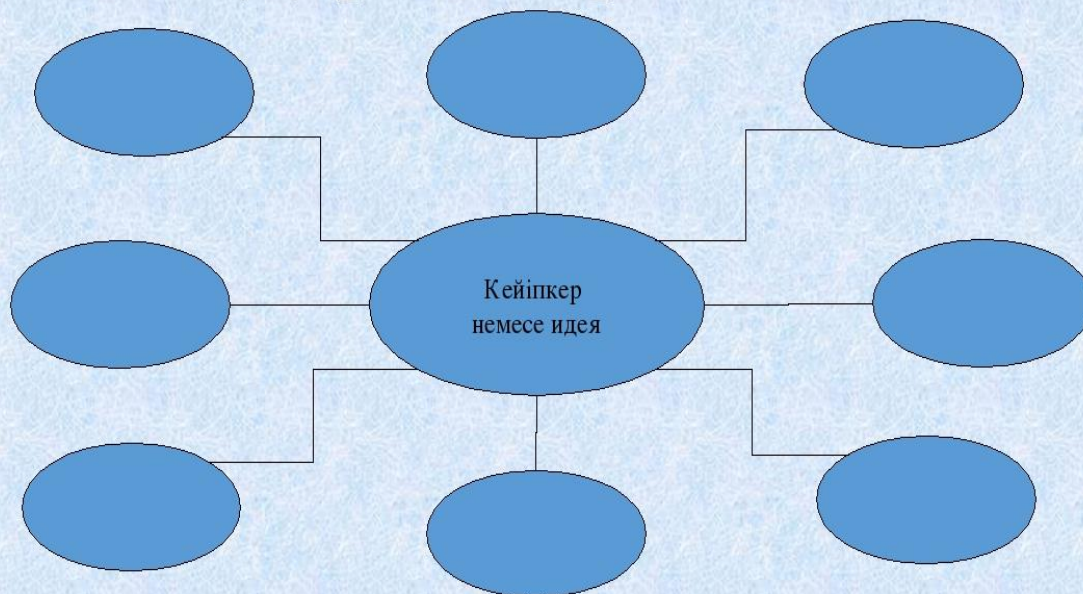
қарсы бірнеше рет жорықтар жасайды. Көптеген қазақ ауылдары тоналады, адамдары тұтқынға алынады. Ал, Бұрындық хан болса, жауға қарсы ешқандай

әрекет жасамайды. Сол кезде жауға қарсы Жәнібек ханның ұлы Қасым сұлтан бас көтереді. Ол Ұлытау деген жерде жау әскерін тас-талқан етіп жеңіп, өз жерлеріне дейін қуып жібереді. Содан кейін халық Бұрындық ханды «хан» санамай, Қасымды «хан» ретінде тани бастайды.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Диagramманы Бұрындық хан туралы толтырыңыздар

Дара диаграмма

Қасым хан. Бұрындық ханнан соң хан тағына атақты Қасым хан келеді. Қасым хан Жәнібекұлы (1445 – 1518 жж.) – қазақтың ұлы хандарының бірі, Қазақ хандығының негізін қалаушылардың бірі Жәнібек ханның ұлы. Ол Бұрындықтың тұсында ханның атты әскерлерін басқарып, қолбасшы батыр болған. Талай шайқастарда қол бастап, жеңіске жетіп отырған. Ол қан майдандағы жеңісті ерлігімен, ел басқаруға қосқан ақыл-кеңесімен, көрші елдермен байланыс орнатудағы саясаткерлігімен, жұртты соңына ертер шешендігімен ел көзіне ерте түссе де, жеке билікке ұмтылмаған. Бұрындық ханның дегеніне көніп, қалтқысыз қызмет еткен. Бірақ Бұрындық елдің сенімін ақтай алмай, Самарқандқа кетуге мәжбүр болады. Сонда қаза табады.

Осыдан кейін барып, Қасым хан билікті өз қолына алады. Ол он жылдай хан

тағында билік жүргізеді. Қасым ханның тұсында Қазақ хандығы өзінің дәуірлеу биігіне көтеріледі. Қазақ халқының саны артады, жері ұлғаяды. Қазақ әскерінің де саны көбейіп, атты әскері 300 мыңға жетеді. Оның кезінде Сырдария өзені бойындағы қалалардың барлығы қазақтарға өтеді. Ол таяу көршілермен ғана емес, сырт елдермен, мысалы, Мәскеумен терезесі тең дәрежеде дипломатиялық қарым-қатынас орнатады. Ешбір жау елге соғыс аша алмайды. Халық тыныш өмір сүреді. Осылайша, дүние жүзіне қазақтардың даңқы тарап кетеді. Қазақ еліндегі барлық сұлтандар Қасым ханды сыйлап, оның жарлықтарын екі етпей орындайды. Сол замандағы бір тарихшы: «Бұл елде Қасым хандай күшті хан болған емес», – деп жазады. Ал, қазақ халқы болса, Қасым ханды ұмытпай, оның ел басқарудағы тәртібін «Қасым ханның қасқа жолы» деп атап, бүгінге дейін айтып келеді. Керей хан мен Жәнібек хан тарихта Қазақ хандығының іргесін қалап, шаңырағын көтерумен ерекшеленсе, Қасым хан – сол хандықты нығайтып, жерін кеңейтіп, халқын көбейтіп, даңқын дүние жүзіне танытумен, қазақтың тұңғыш заң ережелерінің негізін жасаумен әйгілі болған ұлы хан.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Ақылдың алты қалпағы бойынша ойларыңызды білдіріңіздер

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Әңгімелесетін әріптестер» Өткен сабаққа сілтеме жасауды көздейтін бастапқы немесе бүкіл сыныпқа арналған тапсырма ретінде оқушылар		бағалау парақтары
---------------	---	--	--	-------------------

		әріптестерімен: • жаңа оқылған 3 факті туралы; • оларға жеңіл болып көрінгендер туралы • оларға қиын болып көрінгендер туралы • алдағы уақытта оқығысы келген нәрселер туралы ақпарат алмасады. .		
--	--	--	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Хақназар хан. Тәуекел хан	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар</u>: Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар</u>: шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар</u>: берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады.		Түрлі – түсті доптар

	Психологиялық ахуал орнату	«Сикырлы жұмыртқа» ойыны Әр оқушы жұмыртқа бейнесінде берілген формаларға жаңа зат пайда болатындай етіп, аяқтап сурет салады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

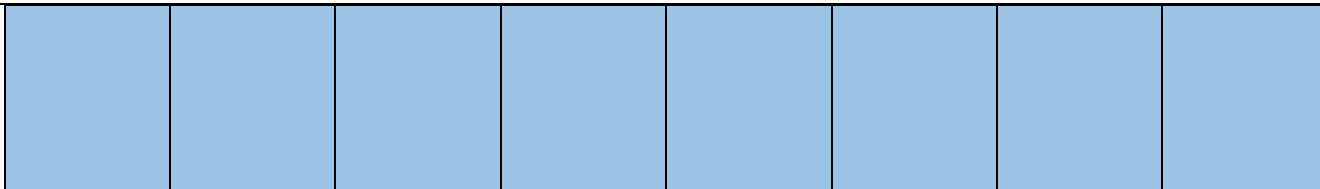
Хақназар, Ақназар (шамамен 1510/20 – 1580 жж.) – қазақ халқын біріктіруге, мемлекеттігін нығайтуға айрықша еңбек сіңірген мемлекет қайраткері, қолбасшы, Қасым ханның кіші ұлы. Қасым хан қайтыс болғаннан кейін хан тағына көптеген сұлтандар таласады. Осыны пайдаланып, көрші елдер қазақтардың жерлерін басып ала бастайды. Жиырма жылдай Қазақ хандығы жауға тойтарыс бере алмайды. Осы кезде хан тағына Хақназар отырады. Хақназар – қазақ тарихында әділ хан болып атағы шыққан хан. Ол қырық жылдай билік жүргізеді. Хақназар Қасым ханның ісін ілгері жалғастырып, Ноғай ордасының бір бөлігін Қазақ хандығына қосады. Мемлекет шекарасын Еділ мен Жайыққа жеткізеді. Ойраттарға күшті соққы береді. Моғолстан ханын жеңіп, Ұлы жүз

руларының көпшілігін қосып алады. Моғолдар шебін Тәңіртаудан әрі ысырады. Жау қолында қалған қазақ жерлерін азат етеді, Түркістан, Сығанақ, Сауран, Сайрам, Тараз қалаларын қайтарып алады. Көрші елдермен тату-тәтті қарым-қатынастар орнатады. Хақназар хан тұсында халық қайтадан бейбіт өмір сүре бастайды. Орыс патшасы, Орта Азия хандары Хақназар ханға елшіліктер жіберіп, одақтасуға шақырады. Өз халқы үшін тер төгіп, аянбай еңбек еткен Хақназар хан қапыда жау қолынан қаза табады.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Берілген әріптерге сәкес ханға мінездеме беріңіздер

Х	А	Қ	Н	А	З	А	Р

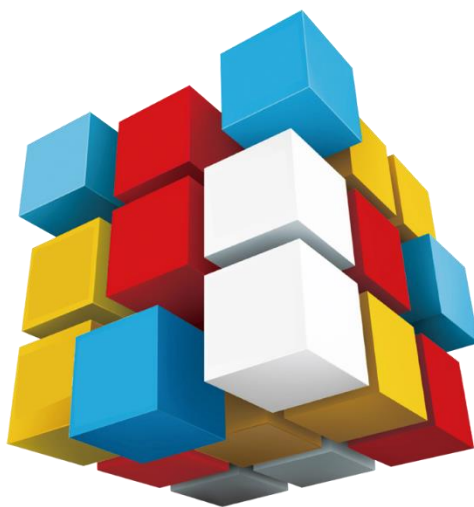

Тәуекел хан (т.ж.б. – 1598 ж.) Қазақ хандығын құрушы Жәнібек ханның ұрпағы болып келеді. Ол – Хақназар ханнан соң аз ғана уақыт хан болған Шығай ханның ұлы. Тәуекел он жылдан астам хан тағында отырды. Оның билігі кезінде Қазақ хандығы Сібір және Орта Азия билеушілерімен тынымсыз күрес жүргізеді. Тәуекел хан Мәскеуге елшілік жіберіп, орыс патшасымен одақ құруға күш салады. Тәуекел хан Ташкент қаласы үшін ұрыс жүргізіп, оны Қазақ хандығына қосады. Осыдан кейін ол Самарқанд қаласын алады. Тәуекел ханның арқасында оңтүстіктегі қалалар толығымен қайтарылады және Ташкент, Өндіжан қалалары Қазақ хандығына бағынады. Бұхара

қаласы түбіндегі бір шайқаста оқ тиіп, жараланады да, содан қайтыс болады

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Келесі Блум кубигі әдісі бойынша сұрақтар құрастырыңыздар

- Атаңыз...

- Неге...
- Түсіндіріңіз...
- Ұсаыныңыз...
- Ойлап шығарыңыз...
- Бөлісіңіз...

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Әріптер мен сандар» Қатысушыларға мұғалім қалаған әріп не сан айтады. Қай топ 10 санағанша, әртүрлі тәсілмен бірінші құрастырып болса, солар жеңімпаз. Сергіту кезінде немесе жағымды ахуал туғызу сәтінде қолдануға болады.		бағалау парақтары
---------------	---	--	---	-------------------

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Мамаш хан. Таһир хан	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	• Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. • Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. • Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. • Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. • Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. • Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар:</u> Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар:</u> шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар:</u> берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Өкпені еріту» жаттығуы Тып - тыныш денеңізді бос ұстап отырыңыз. Өзіңізді қаракөлеңкеде театрда отырмын деп есептеңіз Алдыңыздағы шағын сахнаға (ең жек көретін, көргіңіз келмейтін) сіз кешіруге тиісті адамды қойыңыз. Мейлі ол сізді қазір ренжітсін, бұрын ренжітсін, қазір өмірде бар болсын, әлде өмірден өтіп кетті ме, оған мән бермеңіз. Көз алдыңызға елестеткенде оның жағдайы жақсы, жүзіне күлкі үйірілген жағдайда болуы керек. Оны бақытты деп біліңіз. Бірнеше минут оның жүзін анық көз алдыңызда ұстап тұрыңыз. Сонан соң барып ол бейнемен қоштасыңыз. Сіз кешірген адам кетісімен сіз өзіңізді сахнаға қойыңыз. Өзіңізді де тек жақсы жағдайда елестетіңіз. Бақытты, күлкі үйірілген жүзбен тұрыңыз. Бұл әлемдегі жақсылық барлығыңызға да тең жететінін ұғыңыз.		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Мамаш хан (Момыш, т.ж.б. – 1523 ж.) – атақты Қасым ханның ұлдарының бірі. Әкесі хан болып тұрғанда ол көптеген басқа сұлтандар сияқты ұлыс басқаруға араласады. Әскерлер жорыққа аттанғанда қол басқарады. Қасым хан қайтыс болғаннан кейін хан тағына (1518 – 1523) Мамаш отырады. Бірақ басқа сұлтандар Мамаш ханның билікке келуіне наразы болып, қарсылық көрсетеді. Осылай, Қазақ хандығында билік үшін талас-тартыс басталып кетеді. Бұл мемлекеттің әлсіреуіне әкеліп соқтырады. Мамаштың сұлтандар арасындағы билік үшін күресті тоқтатуға күші жетпейді. Алайда ол хан тағында

бірнеше жылдай ғана отырады. Шайқастардың бірінде оқ тиіп, қатты жарақаттанған Мамаш аттан құлап түседі. Жанындағы адамдар оның құлағанын байқамай қалады. Аз ғана уақыт билік құрған Мамаш осылай қайтыс болады. Қазақ хандығында Мамаш ханнан кейін де билік үшін күрес тоқтамайды. Таластартыс 20 жылдай уақытқа созылады. Мемлекеттің, халықтың жағдайы нашарлап кетеді. Тарихшылар бұл дәуірді «Қазақ хандығының уақытша әлсіреген дәуірі» деп атайды.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Кейіпкердің төлқұжаты

Аты	
Тегі	
Әкесінің аты	
Тұған жылы	
Бет әлпеті	
Жеке қасиеттері	
Туыстары	
Мекен-жайы	

Таһир хан. Мамаштан кейін хан тағына Таһир отырады. Таһир (Тайыр) – Қазақ хандығының негізін салушы Жәнібек ханның Әдік деген ұлының баласы. Оның туған жылы белгісіз, шамамен 1529 – 1531 жылдар аралығында дүниеден өткен. Таһир хан 10 жылдай (1523 – 1533) билік құрды. Таһирдың тұсында да, өзара таластартыс тоқталмай, жалғаса берді. Мұндай жағдайда Таһир сыртқы жаулардың жорықтарына тойтарыс жасай алмады. Ол екі рет жау әскерінен жеңіліп қалды. Сондай-ақ Таһир хан қазақтар мен бұрынғы көршілес әрі туыс ноғай тайпаларының арасындағы достықты жойып, олармен жауласады. Оларға қарсы соғыс

ашады. Бұл шайқастарда да Таһир хан жеңіледі. Халық көп қырғынға ұшырайды, олардың малдары тоналады. Бұған шыдамаған халықтың бір бөлігі батыстан Жетісу аймағына көшіп кетеді. Сөйтіп, Таһир ханға дейінгі кезеңде Қазақ хандығында 100 мыңдай әскер болса, оның қол астында 40 мыңдай ғана әскері қалады. Дегенмен, Таһир қазақ хандарының ішінен бірінші болып қазақ жерін қалмақтардан қорғау үшін күрес жүргізген. Ол бір таудың етегінде Жатан деген қамал салдырған. Сол заманда өмір сүріп, қамалды өз көзімен көрген бір тарихшы оның биіктігін және мықтылығын суреттеп жазған. Кейіннен бұл қамалды қазақ әскерлері қалмақтарға қарсы соғыста үнемі пайдаланып отырған.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Шығармашылық тапсырма

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Балалар философиясы» Тақырыппен таныстырып, үдерісті түсіндіріңіз. Оқушыларға ынталандыру материалдарын толығымен қарауға бірнеше минут беру керек. Оқушылар шеңберге оралғанда, жауап беруі тиіс тақырыпқа/пәнге қатысты сұрақтарды ойластыру үшін, оларға бір-екі минут беріледі. Осылайша дауыс беру және сұрақтарды талқылау анықталады. Мұғалім сұрақтарды дұрыс құра отырып, дамытатын сұрақтар қойып немесе әр оқушының қатысуын қамтамасыз ету үшін топпен бірге әрекет ете отырып, делдал ретінде қатысады..		

Бөлім	
Педагогтің аты-жөні	
Күні:	

Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Бұйдаш хан. Ахмет хан	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар</u>: Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар</u>: шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар</u>: берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. Жағымды сөздер. Мақсаты: Өзін - өзі одан әрі ашу, өзін - өзі тану, өзінің және айналасындағылардың психологиялық мінездемесін анықтау және талдау іскерлігін дамыту. Қатысушылар шеңбер бойымен отырады. Жүргізуші жағымды сөздер айта отырып, кез келген біреуге доп лақтырады. Допты алған ойыншы шеңбердегі қатысушылардың кез - келгенін таңдайды да, оған		Түрлі – түсті доптар

		өз жағымды сөзін айтады, ойын жалғаса береді. Жағымды сөздер қысқа бір сөзден тұрса болады.		
Сабактың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Бұйдаш хан. Таһир қайтыс болғаннан кейін хан тағына Бұйдаш отырады. Бұйдаш – Жәнібек ханның Әдік деген ұлының баласы, Таһирдің туған інісі. Бұйдаш ханның билігі тек Жетісу жеріне ғана жүрген. Өйткені Таһир ханның кезіндеақ Қазақ хандығының әлсіреуі күшейіп, қазақ жерінде бірнеше хандар пайда бола бастаған. Бұйдаш – Жетісу жеріндегі қазақ хандарының бірі. Ол аз ғана (1533 – 1534) хандық құрды. Оның қол астында 20 – 30 мыңдай ғана әскер болады. Бұйдаш ханмен байланысты осы кездегі екі оқиға тарихтан орын алды. Біріншісі – оның қырғыздарды моғолдардан қорғауы. Бұл былай болған екен. Бірде көрші елдегі моғол ханының бір ұлы көп әскерімен келіп, қырғыздарды қырып, көптеген малын олжалап кетеді. Мұны естіген Бұйдаш хан қазақтар мен қырғыздардан әскер жиып, жау әскерін талқандайды. Екіншісі – Сайрам қаласы түбіндегі жау әскерімен соғысы. Бұл соғыста Бұйдаш хан бастаған қазақ әскері жеңіліске ұшырайды. Шайқас алдында қатты шаңды дауыл болып, қазақтарға қарсы соғады. Осыны жау әскері пайдаланып, жеңіске жетеді. Бұл соғыста Бұйдаш ханмен бірге Жәнібек ханның баласы Әдік сұлтанның бес ұлынан тараған 24 сұлтан өледі. Жау әскері қазақтың оңтүстігіндегі бірнеше қалаларын басып алады.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Сәйкестендіріңіздер

Ол ноғайлардың шабуылдарына қарсы күресті ұйымдастырады

	Оның қол астында 20 – 30 мыңдай ғана әскер болады
	Оның қол астында 40 мыңдай әскер болды

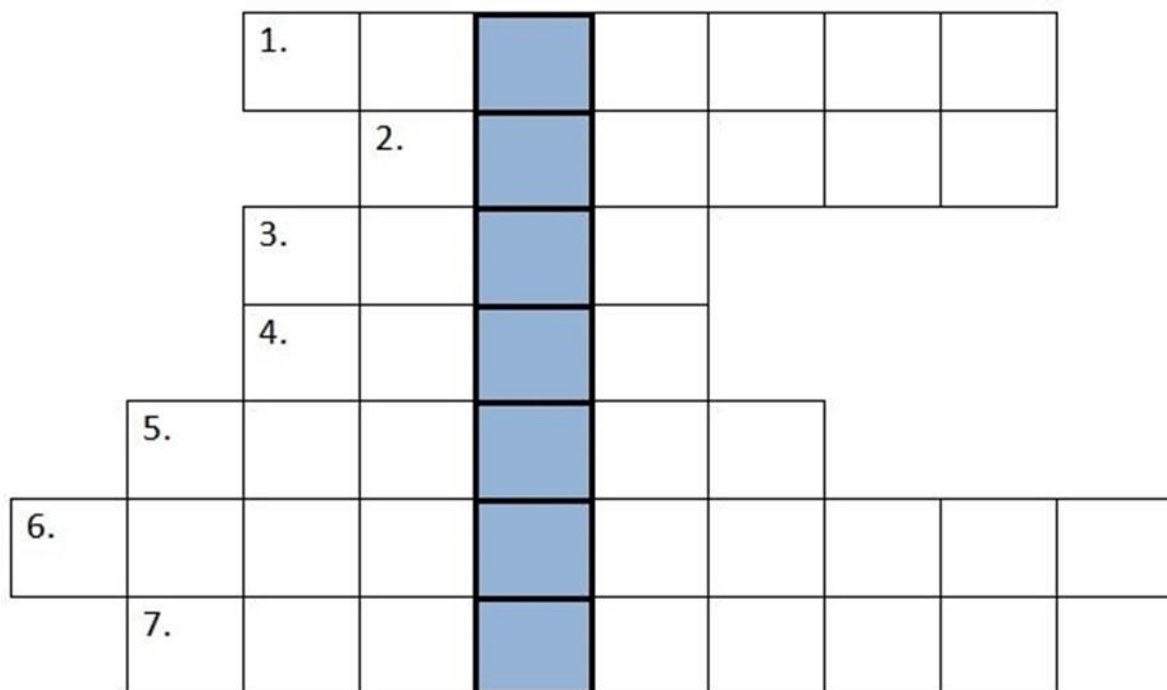

Ахмет хан. Таһир ханнан кейін елдің бірлігі, хандықтың тұтастығы бұзылып, 1533 – 1538 жылдар аралығында елде бір мезгілде бірнеше хан болған. Сондай ханның бірі – Ахмет хан. Толық аты-жөні – Қожа Ахмет. Жәнібек ханның немерелерінің бірі болып саналады. Кезінде Таһир хан ноғайларға қарсылық көрсете алмай Жетісуға қарай көшкенде, елдің батыс бөлігіндегі тайпаларды Ахмет хан (XVI ғ. 30шы жылд.) басқарып қалады. Ол ноғайлардың шабуылдарына қарсы күресті ұйымдастырады. Одан ноғай билеушілері қорқа бастайды. Ноғай билеушілері арасында болған көрші елдің адамы өз патшасына «қазақтар күшті, олар ноғайларға қарсы соғысқа дайындалып жатыр, ал ноғай

билеушілері болса, қазақтардан қорқып отыр», – деп хабар жеткізіп барған. Дегенмен, соғыс ноғайлардың жеңісімен аяқталады. Ахмет хан 15 сұлтанмен бірге Едіге бидің ұрпағы Шидақ бидің қолына түсіп, біраз уақыт тұтқында отырады. Орақ батыр (Едіге бидің басқа бір ұрпағы) оны сұлтандарымен бірге өлтіреді. Сөйтіп, қазақ халқының жағдайы нашарлап кетеді.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Мәтінге байланысты кроссворд құрастырыңыздар

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Батискаф» (Су астын байқайтын құралдармен жабдықталған, өз бетімен қозғалу қасиеті бар терең су камерасы.) Екі топ бір-біріне кезекпен сөздер жасырады. Топтың бір оқушысы қимылмен өз тобына жасырылған сөзді жеткізу керек.		бағалау парақтары
---------------	---	---	---	-------------------

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Есім хан	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу.	

	- Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар</u>: Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар</u>: шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар</u>: берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Сәлемдесу» ойыны: Қазір біз сендермен ойын ойнаймыз, қимылды тез жасауларың керек. «Бастаймыз» деген белгі берілгенде, мен қалай амандасу керек екенін айтамын, сонда сендер бір - бірлеріңмен тез - тез амандасасыңдар. Әр адаммен әртүрлі амандасасыңдар. Сонымен, көзбен... қолмен... иықпен... құлақпен... тіземен... иекпен... өкшемен... арқамен.		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

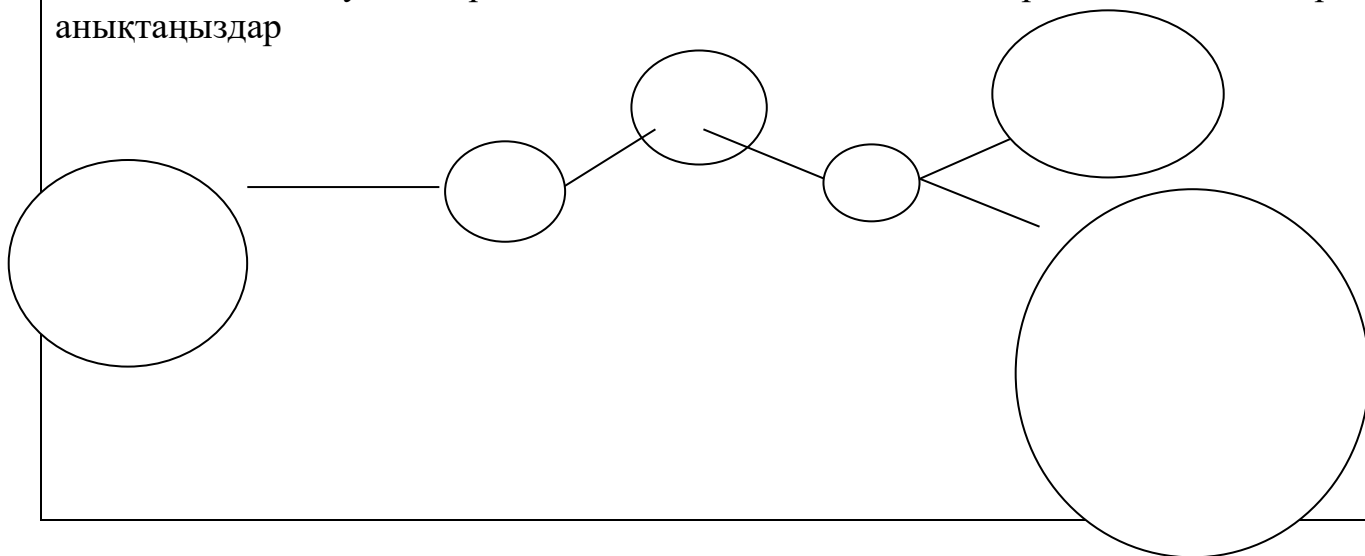

Есім хан Шығайұлы (т.ж.б. – 1645 жж.) – Қазақ хандығының ұлы ханы, Шығай ханның баласы (Шығай – Жәнібек ханның тоғызыншы ұлы Жәдіктің баласы), атақты Тәуекел ханның туған інісі. Есім хан ағасы Тәуекелден кейін билік басына келіп, Қазақ хандығын 1598 – 1645 жылдары басқарды. Сұлтан кезінде-ақ Тәуекелмен бірге Түркістаннан Самарқандқа дейінгі жерлерді Қазақ хандығының құрамына қаратты. 1599 жылы Бұхар хандығымен шарт жасасып, Ташкент қаласы мен оның айналасын Қазақ хандығына қосып алды. Осы кезден бастап Ташкент екі ғасыр бойы Қазақ хандығының билігінде болды. Есім хан билік еткен тұста Қазақ хандығының әскери қуаты күшейіп,

300 – 400 мыңға дейін атты әскер шығара алатындай дәрежеге жетті. Есім хан ойраттармен күресте ерлік пен табандылықтың өнегесін көрсетіп, «Еңсегей бойлы ер Есім» атанады. Есім ханның дәуірінде ел билеудегі жол-жобалар мен әдет-ғұрыптар туралы ереже дайындалды. Бұл халық жадында «Есім ханның ескі жолы» деген атпен қалды. Түптеп келгенде, «Қасым ханның қасқа жолы» мен «Есім ханның ескі жолы» Тәуке ханның әйгілі «Жеті жарғысына» негіз болып, әдет-ғұрыптарымыз бен салт-дәстүрлеріміздің мәдени және рухани тұрғыдан шындала түсуіне ықпал етті. Есім хан Түркістанда жерленген. Есім хан кесенесі Түркістан қаласын да XVII ға сыр дан сақ тал ған тарихи ес керт кіш. Қожа Ахмет Иасауи кесенесінің батыс мұнарасынан оңтүстікке қарай 12 м жер де орналасқан. Кесене XVIII ғасырдың аяғы – XIX ғасырдың басынд ақирауға ұшыраған. Қабырғаларымен едені күйдірілген кірпіштен төрт бұрышты пішімде өрілген. Негізгі қасбеті портал түрін де болып келеді. Оң түстік шығыс жағын да кесенеге кіретін есік бар. Кесененің сақтал ған бөлігі 2000 жылы қалпына келтірілді.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Планета және спутниктер әдісі бойынша болған оқиғалардың себеп-салдарын анықтаңыздар

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Баяндама» әдісі Мұғалім оқушыларға мәтінді оқуға, соңынан оның мазмұнын сурет, сызба түрінде беруді ұсынады. Бұл «шпаргалканы» оқушы оң жағындағы көршісіне береді. Енді әрқайсысы өз көршісінің суреттерін не сызбаларын қолдана отырып, осы мәтін бойынша «баяндама» жасайды. «Баяндама» мазмұнын неғұрлым кең ашып, оны қорғап, ең жақсы өрнекті ұсынған оқушы жеңімпаз болады.		бағалау парақтары

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Жәңгір хан	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар:</u> Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар:</u> шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды	

	орындайды. <u>Кейбір оқушылар</u>: берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.
--	--

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Кім, нені жақсы көреді?» жаттығуы. Барлығы орындықтарға отырады. Кім, нені жақсы көреді солар орындарынан тұрады. Мысалы: Кім балмұздақты жақсы көреді, сол орнынан тұрсын... Кім өзін батырмын деп есептейді?... Кім сары түсті жақсы көреді?... Кім көп тамақ жегенді жақсы көреді?... Кім айнаға қарағанды жақсы көреді? т. б. сұрақтар қоюға болады.		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Жәңгір хан. Атақты Есім хан дүние салған соң Қазақ хандығының тағына оның кіші ұлы – Жәңгір хан (шамамен 1608 – 1680 жж.) отырды. Жәңгір хан 1645 – 1680 жылдар аралығында билік құрды. Жәңгір хан бүкіл өмірін құдіретті Жоңғар хандығымен күресуге арнаған. Жоңғар хандығы ойрат немесе қалмақ, моңғол тайпаларынан 1635 жылы құрылған. Жәңгір жас кезінде ойраттардың қолына түсіп, жеті жылдай тұтқында болады. Кейін ол серіктерімен бірге елге оралып, Қазақ хандығының билігін қолына алады. Бұл кезеңдер қазақ-қалмақ арақатынасындағы аумалы-төкпелі, текетірес жылдар болған.

Ол ойрат, қалмақтармен шайқастарда батылдығымен, қолбасшылық қабілетімен көзге түскен. Халық оны ерлігі, жауынгерлік жеңістері үшін «Салқам Жәңгір хан» деп атаған. Жәңгір ханның билігі тұсындағы басты оқиға Орбұлақ шайқасы болды. Ол құрамындағы 600 сарбазымен 1643 жылы Орбұлақ мекенінде 50 мыңдық жоңғар әскерлерін күйрете жеңіп, жауды ел шетінен қуып жіберді. Бұл Қазақ хандығының тәуелсіздігіне төнген қауіпті бірер жылға кейін шегерген жеңіс еді. Көреген де, тапқыр Жәңгір көрші түркі мемлекеттерімен тату тұрды. Жоңғар хандығына қарсы әскери одақ құрмақшы болды. Осы мақсатпен екі рет Моғолстандағы шағатайлықтарға елшілер жіберді. Самарқанд әміршісі Жалаңтөс баһадүрмен достық қарым-қатынас орнатты. Ақылды, қайсар жауынгер Жәңгір хан өз Отанын – қазақ жерін басқыншы жоңғарлардан азат ету жолында 1680 жылы дүниеден қайтады. Жәңгір ханның денесі Түркістандағы Қожа Ахмет Иасауи кесенесіне қойылған.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Мәтін бойынша ТАСК анализін жасаңыз:

Тезистер	Талдау	Синтездеу	Кілтті сөздер

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «БББ» әдісі Жаңа тақырып бастар алдында оқушылар үш бағаннан тұратын сурет салады - Олар нені біледі? Олар нені білгісі келеді? Олар нені білді? Миға шабуыл өткізгеннен кейін оқушылар алғашқы екі бағанды толтырады және бөлімді оқып біте бастағанда, үшіншіге қайта оралады (немесе бөлімді оқу барысында толтыруы мүмкін). Ұсыным: «Қалайша оқып-үйренетін боламын?» деген қосымша баған қосуға болады.		бағалау парақтары

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Тәуке хан	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар</u>: Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар</u>: шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар</u>: берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Сантики, Фантики, Лимпопо». Барлығы шеңбер бойымен тұрып, бір баланы таңдайды да бөлменің сыртына шығарады. Шеңбердегі балалардың ішінен бір баланы жүргізуші етіп сайлайды, ол шеңбердегі балаларға қозғалыстарды көрсетіп тұрады. Барлық ойыншылар жүргізушінің артынан көрсеткен қимылдарды қайталау керек. Қимылдарды қайталаған кезде жүргізушіге қарамай, білтіртпей жасау керек. Шеңбердегі балалар шапалақ ұрып, «САНТИКИ, ФАНТИКИ, ЛИМПОПО» деп айтып ойынды бастайды. Бөлме сыртында тұрған бала ойыншылардың дауыстарын естіп, бөлмеге кіреді де шеңбердің ортасына тұрып, кім жүргізуші екенін табу керек. Егер жүргізушіні тапса, жүргізуші есіктің сыртына шығады. Ойын сол ретімен жалғасып отырады.		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Тәуке хан. Қазақ хандығының аса көрнекті қайраткерлерінің бірі – Тәуке хан. Тәуке (1626 – 1718 жж.) – Салқам Жәңгір ханның ұлы. Ол XVII ғасырдың екінші жартысы мен XVIII ғасырдың басы аралығында билік жүргізген. Тәуке хан мемлекетінің астанасы Ташкент пен Түркістан қалалары болды. Тәукенің тұсында Қазақ хандығы саяси жағынан нығайған, бір орталыққа бағынған біртұтас мемлекетке айналды. Халық зердесінде Тәуке заманы Қазақ хандығының ең бір өркендеген дәуірі, «алтын ғасыры» саналады. Ол 1690 жыл шамасында «Қасым ханның қасқа жолы» мен «Есім ханның ескі жолы» ережелерін

жаңғыртып, «Жеті жарғы» деп аталатын жаңа заңдар жүйесін енгізді. Бұл заңдар мемлекетті нығайтуға бағытталды. Тәуке хандықты билеуде, негізінен, әр жүздің билеріне арқа сүйеді. Ұлы жүзде – Төле биге, Орта жүзде – Қазыбек биге, Кіші жүзде – Әйтеке биге басқару тұтқасын берген. Оның тұсында хан кеңесі, билер кеңесі жұмыс істеп, жыл сайын үш жүздің шонжарларының жиынын өткізу қалыптасты. Қазақ хандығында Тәуке тұсында сыртқы жағдайлар біршама тұрақтанып, нығая түсті. Өзі билік құрған кезде Тәуке хан жоңғарларға қарсы табандылықпен күресті. Ол Орта Азияда әмір құрған Аштархан әулетімен және Ресей, Моғолстанмен сауда-саттық байланыстарын жүргізді, дипломатиялық қатынастар орнатты. Бұхар хандығымен сауданы дамыту мақсатында елшілікті жолға қойды. Бірақ Бұхар хандығымен Сырдария бойындағы қалалар үшін кішігірім қақтығыстар болып тұрды. Халық Тәуке ханның еңбегін бағалап, оны «Әз-Тәуке» деп ардақтаған. Тәуке хан – билігі қазақтың үш жүзіне тараған қазақтың ең соңғы ханы. Ол қайтыс болғаннан кейін олардың әрбіреуінде өз хандары сайланып, тұтас мемлекет жүздерге қарай ыдырап кетті. Тәуке хан 1715 жылы қартайған шағында дүниеден өтті. Ол да барлық ата-бабалары сияқты Түркістанда жерленген.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Аталған қылмыс пен жаза түрлерін қазіргі замандағы заңмен сәйкес

салыстырмалы талдау жасаңыздар

1 жарғы: “Көтеріліс жасап бүлік шығарған кісілерге өлім жазасы бұйырылсын”	
2 жарғы: “Отбасын бұзған адамдарға өлім жазасы бұйырылсын”	
3 жарғы: “Түркі халқының мүддесін сатып елге опасыздық еткендер өлім жазасына бұйырылсын”	
4 жарғы: “Мемлекет ішінде жазықсыз кісі өлтіргендерге өлім жазасына бұйырылсын”	
5 жарғы: “Төбелесте мертігудің түріне қарай құн төленсін”	
6 жарғы: “Ұрланған жылқы, өзге де құнды мүлік үшін 27 есе айып төленсін”	

7 жарғы: “Өреде тұрған, тұсаулы жүрген сәйгүлік атты ұрлаған кісіге өлім жазасы бұйырылсын”				
Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Блиц кездесу» әдісі Екі әріптес біреуі тақтаға, ал екіншісі қарама-қарсы жаққа қарап отырады. Бірінші қатысушыда келесі әріптесіне өтпей тұрып, төменде келтірілген негізгі сөзді(дерді) түсіндіру үшін бар-жоғы 30 секунды бар – мұғалім түсіндіру үшін негізгі сөзді мысал ретінде келтіреді.		бағалау парақтары

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Әбілқайыр хан	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар:</u> Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар:</u> шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар:</u> берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
-----------------------	--------------------	------------------	---------	-----------

Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Қолдағы хат» әдісі Әрқайсысы өзіне серігін таңдап, қарама - қарсы тұра қалады. Бойы ұзындау бала, көзін жұмып тұру керек. Егер бойлары бірдей болса, кімнің жасы үлкен (туған күні 1 - 2 айға ертерек) бала көзін жұмады. Көзін жұмып тұрған бала қолын алға созып тұрады. Көзі ашық бала соның алақанына хат жаза бастайды, жеке тұрған баспа әріптерді. «Соқыр» ойыншы сол әріптерді табуға тырысып, не оқығанын айтып беру керек. Бір әріпті жазғаннан кейін клесіні жазар алдында бұрын жазылған әріпті өшіріп тастап отыру керек.		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Әбілқайыр хан (1693 – 1748 жж.) – ірі мемлекет қайраткері, қолбасшы, мәмілегер, Кіші жүз ханы. Шыңғыс хан әулетінің кіші буыны – Өсекенің (Үсек) ұрпағы. Тәуке хан қайтыс болғаннан кейін Әбілқайыр қазақ елінің бас хандығына таласады. Бірақ мұрагерлік жолмен таққа Тәукенің ұлы Болат отырады. Ол кейін өзінің күшімен, айласымен, шабуылды ұйымдастыра білетін әскери қолбасшылығымен, батырлығымен, ақылдылығы және саясаткерлігімен танылып, Кіші жүзге хан болып сайланады. Әбілқайыр хан сайланбай тұрған кезінде қалмақ билеушісі Аюханның қол астында

қызмет етіп, орыс князьдігіне қарсы башқұрттар көтерілісіне қатысады. Кейін ол Аюханмен де, башқұрттармен де шайқасқа түседі. Көтеріліс кезінде көрсеткен ерлігі оны әйгілі етеді. 1723 жылы Еділ қалмақтарына соққы беріп, олардың жоңғарлармен бірігуіне кедергі жасайды. Одан соң жоңғарларды басып тастап, қазақтарға Түркістанды қайтарып алып береді. Оның мұндай батырлығы мен соғысты ұйымдастыру қабілетіне көзі жеткен халықтың оған сенімі артады. 1726 жылы болған Құрылтайда қазақтың үш жүзі бірігіп, Әбілқайырды жоңғарларға қарсы бастайтын бүкіл қазақ әскерінің бас қолбасшысы етіп тағайындайды. Ол халықтың сенімін ақтай білді. Әбілқайырдың басшылығымен қазақтар өз жерлерінен жоңғарларды қуып шықты. Қазақстандағы көптеген тарихи жағдайлар Әбілқайыр ханның есімімен байланысты. 1729 жылы Аңырақайдағы ойраттарды талқандаған соғыста әскерді үйлестіру Әбілқайырдың қолында болады. Бұл қазақтардың жоңғарларды бас көтере алмастай етіп күйреткен, Қазақ хандығының қуатты ел екенін көрші елдерге паш еткен ірі жеңісі еді. 1731 жылы Әбілқайыр хан Кіші жүздің Ресей империясының қол астына кіргендігі жөнінде ант береді. Осылай Қазақстанның Ресейге бірігуінің ұзақ та, қиын жолы басталды.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Зерттеу жүргізіңіздер:

Әбілқайыр ханның Анна Иоанновна патшайымға жазған хатының себептері мен салдарлары қандай болды?

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Блок ортасында бағалау» Блоктың соңында бағалаған жағдайда, сізге оқушылар жолықтырған немесе жалпыға ортақ түсінбеушілік тудырған саладағы проблемаларды қарастыруға уақыт жетпей қалуы мүмкін. Бөлімді оқу барысында бағалауға уақыт беру (мысалы, 7 сабақтың бесінші сабағында) мәселені қарастыруға, ұғынуға және қайталауға мүмкіндік береді. Бұл, сонымен қатар, мұғалімге үдерісті дәлелдермен бекіте отырып, назарын түсінбеушілік туғызған салаларға аударуына мүмкіндік береді.		бағалау парақтары
---------------	---	--	---	-------------------

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Абылай хан	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар:</u> Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады.	

	<u>Көптеген оқушылар</u>: шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар</u>: берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.
--	---

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Көңіл - күй неге ұқсас». Ойыншылар олардың бүгінгі көңіл - күйлері неге (қай жыл мезгіліне, ауа райына, табиғаттың құбылысына) ұқсас екенін айтып береді. Ойынды үлкен дер бастаса жақсы болар еді: «Менің қазіргі көңіл - күйім көгілдір аспандағы жылы, жұмсақ күннің көзіне ұқсайды, ал сенің ше?». Жаттығу шеңбер бойымен жалғаса береді. Ойынның соңында жауаптар қорытындыланады, бүгінгі шеңберіміздегі балалардың көңіл - күйі қандай екен: қайғылы, көңілді, күлкілі, ызаланған т. б. Жауаптардың қорытындысын шығарған кезде, жаман ауа райы, суық, жанбыр, түнерген аспан сияқты элементтер агрессивті, қобалжу күйлердің көрсеткіштеріне назар аударыңыз.		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Абылай хан (1711 – 1781 жж.) – қазақ халқының әйгілі ханы, Қазақстан тарихындағы аса белгілі мемлекет қайраткерлерінің бірі. Қазақ мемлекетінің пайда болуы мен өркендеуі және сыртқы саясаттағы жеңістер Оның есімі мен байланысты. Абылайдың шын аты – Әбілмәсім ұр. Бір ұрыста үлкен әкесінің аруағын шақырып, жауға «Абылайлап» шабады. Осыдан бастап ол Абылай атанып кетеді. Абылай 1711 жылы арғы тегі Шыңғыс ханның ұлы Жошыдан тарайтын белгілі тұлғалардың шаңырағын да дүниеге келген. Абылай әкесі Уәлиден айырылып, жетімдіктің

зардабын ерте тартады. Балалық шағы мен жасөспірім кезі қуғында өтеді. Ол атақты Төле бидің бақташысы болған деп те айтады. Абылайдың аты жоңғарлармен болған шайқаста әйгілі болады. Ұрыстардың бірінде жекпе-жекте жоңғардың батыры Шарышты өлтіріп, «Абылай» деген ұранмен жауға қарсы шығады. Қазақ жауынгерлеріне жігер беріп, рухтандырып, шайқаста жеңіске жетеді. Осы жеңістен соң ол Орта жүздің сұлтаны деп танылып, қазақ даласындағы ең беделді әміршілердің біріне айналады. 1771 жылы Түркістанда Абылайды ақ киізге көтеріп, қазақтардың үш жүзінің ханы етіп тағайындайды. Абылай Қазақ мемлекетінің саяси бірлігін қалпына келтіріп, ірі мемлекетке айналдырды. Ресей мен Қытай арасында жүріп, Қазақ хандығының тәуелсіздігін сақтап қалуға тырысты. Екі мемлекетпен арақатынасты бірдей ұстап, халқының өз туған жерінің қожасы, өз тағдырының иесі болуын көкседі. Оның данышпандығы мен көрегендігі арқасында кең байтақ Ұлы Далада ұзақ уақыт бойы бейбіт заман орнады. Абылай хан он жыл билік жүргізді. Осы мерзім ішінде ешкімнің қолынан келе бермейтін істерді атқарды. Ол билік жүргізген он жылдың Дала тарихына Абылай дәуірі боп кіруі тегін емес. Сол уақытты қазақ халқы зор құрметпен еске алады. Абылай хан 1781 жылы 70 жасында өмірден қайтты. Тарихи ұлы тұлғаның денесі Түркістандағы Қожа Ахмет Иасауи кесенесіне қойылған. Халық жадында ол тәуелсіз Қазақ мемлекетінің символы іспеттес.

Дұрыс және қате жауаптарды табыңыздар:

1 Абылай хан қай жылы дүниеге келді? 1721 жыл 3 Абылай хан елді абыроймен неше жыл басқарды? 25 жыл	2 Қай жылы Абылай үш жүздің ұлы ханы болып сайланды? 1743 жыл 4 Абылайдың шын есімі? Сабалақ
6 Абылай қай батырға «Дарабоз» депат берген? Баян батыр	5 Абылай хан қай жерге жерленген? Арыстан баб кесенесіне
7 Абылайдың сүйікті ақыны Үмбетей жырау	8 Абылайдың атасы «қанішер Абылай» қай қаланы биледі? Тараз
Абылай жоңғарлармен соғыста жасы отызда болатын	Балқаш көлінің маңында «Аңырақай шайқасы болды»
Абылай ханның 30 ұлы 40 қызы болған	Абылай жоңғарларға қарсы соғыста жасы небәрі 13 жаста болған
Әбілмансұр қалмақтың батыры Шарыпты жекпе жекте жеңіп шығады	Әбілмәмбет Абылайдың ерлігін мойындап оған өзінің тағын ұсынған

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Боди-арт» Барлық қатысушылар бірінің артына бірі тұрады. Соңғы ойыншы алдыңғының арқасына өзі қалаған суретті салады, ол ойыншы ненің суретін сезінгенін өзінің алдындағы оқушыға салады. Осылайша алдыңғы қатысушыға дейін сурет салу жалғасады. Соңғы және бірінші баланың суреттері салыстырылып, кімнің тұсынан ағаттық кеткені анықталады. Жағымды ахуал туады. Екі қатарға тұрып, қай қатардың нәтижесі әрі тез, әрі дұрыс болғандығын салыстырып, жарыстыруға да болады.	жақсы орта жаман	бағалау парақтары
---------------	---	--	--	-------------------

Бөлім	
Педагогтің аты-жөні	

Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Кенесары Қасымұлы	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар:</u> Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар:</u> шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар:</u> берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Тасбақалардың жүгірісі». Бұл жүгірудің еркекшелігі, мәреге ең соңғы келген ойыншы жеңеді. Ойыншылар бөлменің бір жағына қатарлап тұрады, содан соң қарама - қарсы жаққа «жүгіреді». Бір орында тұруға болмайды. Барлығы қимыл - қозғалыста болуы қажет. Қимылдары баяу болады. Ең соңғы мәреге жеткен «тасбақа» жеңіске ие болады.		Түрлі – түсті доптар

Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		
-----------------	--	---	--	--

Кенесары Қасымұлы (1802 – 1847 жж.) – қазақтың ірі мемлекет қайраткері, қолбасшы, 1841 жылы бүкіл қазақ халқының мақұлдауымен хан көтерілген Қазақ хандығының соңғы ханы. 1837 – 1847 жылдардағы қазақ халқын басқыншылардан азат ету күресінің басқарушысы. Ұлы Абылай ханның немересі. Ол хан атасының барлық қасиеттерін бойына сіңірген. Жігерлі әрі батыл Кенесары жас кезінен-ақ халық құрметіне бөленген. 1837 жылы Кенесары отаршыл Ресейге қарсы ұзақ та, ауыр шайқасқа түседі. Одан кейін Орта Азия билеушілерімен де соғысып, Қазақ мемлекетінің тәуелсіздігін қайтаруға ат салысады. 1841 жылы Кенесары әскері шешуші жеңістерге қол жеткізіп,

Созақ, Жаңақорған, Ақмешіт сияқты қоқан қамалдарын басып алады. Сол уақытта үш жүздің өкілдері Кенесарыны қазақтардың ханы етіп сайлайды. Кенесарының қатты серпіліс әрекеттерінен қорыққан Ресей өкіметі 1843 жылы оларға қарсы әскери шаралар қолдана бастайды. Кенесары әскерлері орыс жасақтары мен оларға жақ қазақ сұлтандарына тойтарыс беріп отырды. Бірақ жақсы қаруланған орыс әскерлері көтерілісшілерді Жетісуға қарай жылжытты. Кенесары қырғыз манаптарынан өзін хан екенін мойындап, олардың көтеріліске қатысуын талап етеді. Алайда қырғыздар қарсылық білдіреді. 1847 жылы қырғыздарға қарсы көтерілісте ол тұтқынға түсіп, өлім жазасына кесіледі. Кенесарының ерлігі қазақ халқының жадында мәңгі қалады.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

- Қашан және қай елде өмір сүрді;
- Қандай класқа тиесілі, оның көзқарастары қандай жағдайда қалыптасты;
- Оның белсенді қызметі өткен тарихи жағдай;
- Оның қоғамдық-саяси көзқарастары.
- Қандай мақсаттар мен неге ол ұсынды, қандай сыныптың мақсаттары мен міндеттерімен сәйкес келді;
- Ол өз міндеттеріне қол жеткізу үшін қандай құралдарды қолданды; осы құралдарды бағалаңыз
- Оның келбеті мен сипатын сипаттаңыз. Қойылған міндеттерге қол жеткізуде оған қандай сипат көмектесті немесе кедергі жасады?
- Сіз оның қызметін жалпы қалай бағалайсыз? Оның тарихтағы рөлі қандай?

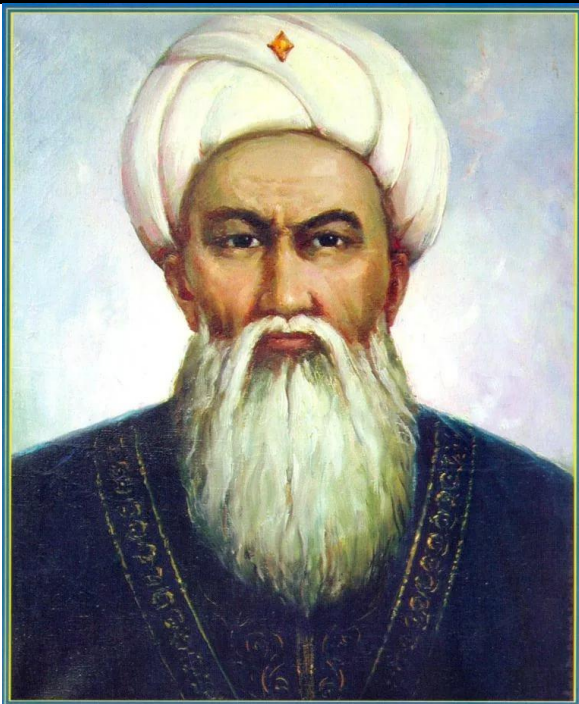
Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Борт журналы» «Борт журналы» - тақырыпты оқып үйренуде өз ойларын жазуға үйретудің әртүрлі әдіс-тәсілдерін қамтитын жалпылама атауы. «Борт журналы» қарапайым түрде мәтінді оқу алдында және оқу материалымен танысқан соң қолданылады. Оқушылар келесі сұрақтарға жауап жазады: Берілген тақырып бойынша маған не белгілі? Мен не білемін? Мәтіннен қандай жаңалық туралы білдім?		бағалау парақтары
---------------	---	--	---	-------------------

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Төле би	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар</u>: Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар</u>: шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар</u>: берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
----------	--------------------	------------------	---------	-----------

кезеңі/уақыт				
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Көкөністер арқылы ұрысамыз» Бұл ойында балалар ұрысқан кезде бір - біріне жаман сөздердің орнына көкөністердің атаулары арқылы ұрысады.		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Төле би Әлібекұлы (1663 – 1756 жж.) – қазақтың би-шешені, мемлекет және қоғам қайраткері, ойшыл дана. Ұлы жүздің төбе бийі. Өз-Тәуке құрған билер кеңесінің мүшесі, «Жеті жарғы» деп аталатын жаңа заңдар жүйесін жасаушылардың бірі. Ол қазіргі Жамбыл облысы Шу ауданының Жайсаң жайлауында дүниеге келген. Қазақ шежіресінде Төленің бабалары мына ретпен айтылады: Дулат, Дулаттан – Жаныс, одан – Жарылқамыс. Жарылқамыстан – Жанту би, одан – Жайылмыс би, Жайылмыстан – Құдайберді би («Тоғыз ұлды Құдайберді» деп те аталады). Сол тоғыз ұлдың бірі Әлібектен Төле би туады. Төле

жастайынан ескіше оқып сауатын ашады. Қазақтың аңыз-әңгіме, өлең-жырларын, шежіре-тарихтарын ел арасынан тыңдап, өзінен бұрынғы өткен шешен билер мен хандардың, әсіресе, өзінің бабалары – Жанту, Жарылқамыс билердің кесімді төреліктері мен өнегелі нақыл-шешен сөздерін ойында сақтап өседі. Әкесі Әлібек шешен, сауатты және ел әңгімелерін жақсы білетін адам болған. Ол ұлының ерте есейіп, сол кездегі атақты билерден бата алуына себін тигізеді. Төле бала жасынан әкесіне еріп жүріп ел көреді, жұрт таниды. Он бес жасынан ел билігіне араласып, өзінің ақыл-парасаты, әділ шешімі, шешендік

өнерімен көзге түсе бастайды. Ол жас кезінде талай жасы үлкен атақты абыз билердің алдынан өтіп батасын алады. Төле бидің әділдігі, ойға жүйрік, сөзге шешендігі жұртшылыққа оны белгілі, сыйлы етеді. Сонымен бірге қазақ халқын біріктіру, Қазақ мемлекеттігін нығайту, халық атынан сөйлеп, шешім шығару Төле бидің өмірлік мұраты болды. Төле би Абылай ханның «Төбе биі» болып, Ташкентте өмірінің ақырғы жылдарына дейін Ұлы жүзді басқарып тұрған.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Талдау жасап мәнің түсіндіріп беріңіздер

Шешендіктен не пайда,
Артында сөзі қалмаса?
Батырлықтан не пайда,
Халқына қайран қылмаса?
Хандықтан не пайда,
Қарашасын жалмаса?
Молдалықтан не пайда,
Шариғатты өзгертіп,
Нашарларды алдаса?

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Бөлмедегі заттар» Сабаққа рефлексия жасау үшін әр оқушы бөлмедегі бір жансыз заттың атын жазады. Қағаздар жиналып, әр оқушы бір қағаздан суырып алады да, сол заттың атынан бүгінгі сабақ, өзінің оған қатысы туралы сөйлейді. Мысалы: «Мен столмын. Бүгін маған тыныштық болмады. Алдымен, топқа бөліну үшін құлағымнан ұстап алып жан-жаққа сүйреледі. Содан соң үстіме қағаздар жайып тастап, постер сызды. Мен бүгін «Сын есімнің түрленуі оның шырай формасына енуі екенін. Шырайдың екі түрі болатынын айтып бере аламын.» т.с.с. жалғасып кете береді.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Қазыбек би	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар:</u> Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар:</u> шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар:</u> берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Тыныштықты жақсы көретін патша» Патша шуды жек көреді, сондықтан ханзаданың көңіл - күйін бұзбау үшін барлығымыз шуламай тыныш қозғаламыз. Патша аяқтың ұшымен жүреді, оның жүрісі жеңіл, баяу. Бұл ролді бір бала атқарады.		Түрлі – түсті доптар

		Жүргізуші келесі сөзді айтады: «Барлық балалар, патшадан басқа бөлменің әр жеріне тұра қалады. Патша саусағын ауызына тигізіп, «Ш - ш - ш, ханзада келе жатыр!» деп, бөлмені аралай бастайды. Барлығы «қатып» қалу керек, ал патша әрқайсысын айналып шығады. Кез келген баланың қасына келіп, саусағын баланың мұрнына тигізеді. Сол бала аяқтың ұшымен патшаның артынан жүре бастайды. Келесі балаға жақындаған патша саусағын баланың мұрнына тигізеді, ол бірінші баланың соңына тұрып, аяқтың ұшымен патшаның артынан жүре бастайды. Сол тәртіппен ойын жалғаса береді. Барлық балалар патшаның артына жиналғаннан кейін, патша кез келген артындағы балаға қарап, «Ш - ш - ш» дейді, сонда сол бала өз орнына тыныш, аяқ ұшымен оралады. Барлығы орнына тұрғаннан кейін ойын аяқталады. "Қисық сурет" атты суретті жаттығу өткізіліп, оң және сол жарты шарлар басымдылығын анықтауға арналған қысқаша тест, сонымен қатар оптимистік бағдарды анықтауға арналған сауалнама алынды. Жаттығудан кейін қатысушылардың көңіл - күйлері көтеріліп, дем алып, рухани толысты.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Қазыбек би Келдібекұлы (1667 – 1764 жж.) – қазақтың белгілі би-шешені, мемлекет және қоғам қайраткері. Орта жүздің төбе биі. Өз-Тәуке құрған билер кеңесінің мүшесі, «Жеті жарғы» деп аталатын заңдар жүйесін жасаушылардың бірі. Қазақ шежіре деректері бойынша, шыққан тегі – Орта жүздің арғын тайпасының қаракесек руынан. Сол қара кесектің бір атасынан Бұлбұл, Бұлбұлдан Шаншар туады. Бұлар да оқыған, тоқығаны көп, ақылгөй абыз, шешен би боп өткен. Шаншардың екінші әйелі – Айбикеден Келдібек, Тыныбек, Жәнібек, Есіркеп (оларды ел «төрт бегі» деп те атаған) тарайды. Қазыбектің әкесі Келдібек кезінде аузына ел қаратқан белгілі шешен, би болыпты. Анасы Тоқмейіл де ұтымды да тапқыр сөйлейтін зерек жан екен. Кішкентайынан осындай ортада

өскен Қазыбек бала биден дана биге айналып, «қара қылды қақ жарған Қаз дауысты Қазыбек», «Алты Алаштың ардағы» деген атаққа ие болады. Қазыбек жасынан ел әңгімелерін, нақыл-өсиет сөздерін естіп өседі. Әке тәрбиесі мен би-шешендердің әсер-ықпалы да көп көмек етеді. Жастайынан ел билігіне араласып, адалдықты жақтайды, әділеттілікті, бейбіт жолды қалайды. Қаз дауысты Қазыбек кезінде атақты да беделді билердің бірі атанды. Ол Абылай, Тәуке, Әбілмәмбет, Семек хандардың тұсында халық қамы үшін ел қорғау ісіне белсене араласты. Төле, Әйтеке билермен тізе қоса отырып, жоңғар шапқыншылығына қарсы күресті ұйымдастырушылардың бірі болып, елдің азаттығы үшін аянбай тер төкті. Абылай жоңғарлардың қолына тұтқын болып түсіп қалғанда, оны босатып алуға елшілікке барған. Сондай-ақ ол Ресей, Бұхар, Хиуа мемлекеттері арасындағы еларалық мәселелерге араласып, аразды татуластырып, алысты жақындастырып отырған мәмілегер ретінде танылды. «Елдестірмек – елшіден, жауластырмақ – жаушыдан» деп, бейбітшілік пен достықты дәріптеп, елшілік қызметті мінсіз атқарған тұңғыш дипломат болды. Үш жүздің ішіндегі шешуі қиын, ең күрделі мәселелердің басы-қасында жүріп, хандардың сенімді ақылшысы, халықтың ханға бергісіз биі болған Қазыбек әр кез батыр жинап, ел шаппай, қылыш шауып, оқ атпай-ақ ақылымен жол тауып, ел бірлігін сақтауға күш салған. Осыған байланысты халық аузында Қазыбек туралы мынадай аңыз-әңгіме кең таралған. Қазыбек бидің ақыл-ойға негізделген өсиет сөздерінде әділ шешімдері, ел еркіндігі мен бірлігі, ынтымағы терең танылады.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Талдау жасап мәнің түсіндіріп беріңіздер

Алтын ұяң – Отан қымбат,
Құт-берекең – атаң қымбат.
Аймалайтын анаң қымбат,
Мейірімді апаң қымбат.
Асқар тауың – әкең қымбат,
Туып өскен елің қымбат.
Ұят пенен ар қымбат,

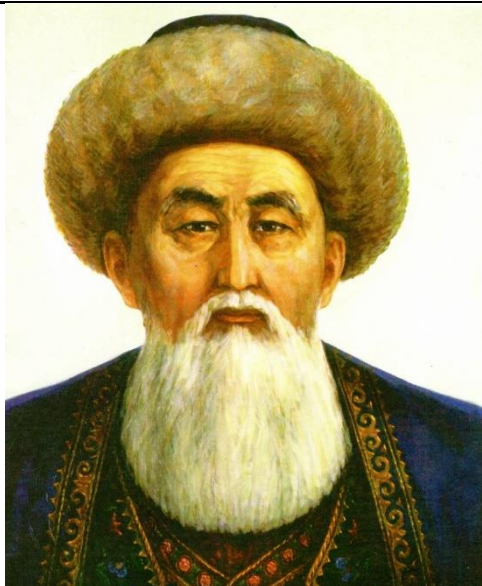
Өзің сүйген жар қымбат.				
Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Броундық қозғалыс». Сынып ішіне тақырыпқа қатысты мәліметтер мен ақпараттар орналастырылады. Оқушылар бүкіл сынып ішінде қозғала жүріп, берілген тақырып бойынша ақпарат жинайды.		бағалау парақтары

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Әйтеке би	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар:</u> Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар:</u> шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар:</u> берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын		Түрлі – түсті доптар

	мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Бұл кім?» әдісі Жүргізуші (мұғалім немесе әдейі дайындалған оқушы) сыныптағы бір оқушыны ауызша сипаттайды: оның бет әлпетін, сыртқы пішінін, киімін, сөйлеу мәнерін, әдеттерін т.б.келтіреді. Әрине, ол оқушының есімін атауға болмайды және де сипаттардың барлығы да жағымды тұрғыдан болуы керек, мұнда оқушыны мақтаған дұрыс. Бір-екі сипаттан кейін жүргізуші оқушылардан: «Бұл кім? Сіздер таптыңыздар ма?» деп сұрап, олардың жауаптарын тыңдайды. Оқушылар таппаса, сипаттауды әрі қарай жалғастыра береді. Мысалы, «Бұл оқушының күлкісі өте әдемі. Ол ақ жейде киген...Ол кім?... Бұл оқушыны жолдастары сыйлайды. Оның қолында қаламсап бар... Ол кім?...». Бұл ойсергек оқушылардың бір-біріне деген ынта-ықыластарын арттыруға бағытталған: оқушылар өздері және өзге жолдастары туралы әңгімелерді өте ұнатады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Әйтеке би Байбекұлы (1644 – 1700 жж.) – қазақтың атақты би-шешендерінің бірі, мемлекет және қоғам қайраткері. Кіші жүздің төбе биі. Өз-Тәуке құрған билер кеңесінің мүшесі, «Жеті жарғы» деп аталатын заңдар жүйесін жасаушылардың бірі. Шыққан тегі – Кіші жүздің алшын тайпасының әлім руынан. Оның туып-өскен жері, тегі туралы әр алуан көзқарас, аңыз-әңгімелер көптеп кездеседі. Осы аңыз-әңгімелердің бәрінде Әйтеке әділ бітім айтқан, шешендігімен белгілі болған дана ретінде суреттеледі. Әйтеке бидің бітім-шешімдерінде адам әлемі, қоғамның көрінісқұбылыстары кең орын алған. Өмірлік мақсатын шешендік тіл, көркем өрнектер арқылы бейнелі, нанымды жеткізген.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Талдау жасап мәнің түсіндіріп беріңіздер

Бай болсаң, халқыңа пайдаң тисін,
Батыр болсаң, жауыңа найзаң тисін.
Бай болып елге пайдаң тимесе,
Батыр болып жауға найзаң тимесе,
Елден бөтен үйің күйсін!
Бүркіт бол, заманыңыз түлкі болса,
Бай болар кедей жігіт мүлкі болса.
Жақсылардың белгісі сол емес пе,
Қара қылды қақ жарған әділ болс

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау	бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Былғары қолғап» Ойын шарты: үш адамнан тұратын топтарға бөлініңдер: екі ойыншы, бір төреші. Мұғалім нұсқаған уақытта берілген тақырып бойынша сұрақ-жауап сағатын ұйымдастырасыңдар. Ол қарсыласың тоқтап қалғанша жалғаса береді. Төреші есеп жүргізіп	

		отырады. Рөлдермен ауысып жүргізуге болады.		
--	--	---	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Бөгенбай Ақшаұлы	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар</u>: Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар</u>: шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар</u>: берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Бұлт үстіндегі саяхат» Нұсқау: көздерінді жауып, ыңғайлы отырыңдар. Екі-үш рет терең дем алыңдар. Мен сендерді бұлт үстімен саяхатқа шақырмақшымын. Томпақ жастықтардан құралған жұмсақ тауға ұқсаған аппақ мамық бұлт үстіне		Түрлі – түсті доптар

		секіріңдер. Аяқтарың, арқаларың, барлық денең осы үлкен бұлт жастыққа ыңғайлы орналасқанын сезініңдер. Саяхат басталады. Бұлт жайлап, көк аспанға көтеріледі. Самал жел беттеріңнен сипайды. Мұнда. Биік аспанда мүлгіген тыныштық орнаған. Бұлт сендерді өздеріңді бақытты сезінетін жерге жеткізеді. Бұл жерде сендер өздеріңді байсалды сезінесіңдер. Осы жерде ғажайып және таңқаларлық оқиға орын алуы мүмкін....(30 секунд). Енді сендер тағы да бұлт үстіндесіңдер. Ол сендерді қайтадан сынып ішіне әкеле жатыр. Бұлттан түсіп, оған рақмет айтыңдар...Бұлт ақырындап ауада ери бастайды. Қолдарыңды созып, көздеріңді ашыңдар, сендер сергек, ширақ, зейіндісіңдер.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Бөгенбай Ақшаұлы (1680 – 1775 жж.) – жоңғар басқыншылығына қарсы азаттық жорығын ұйымдастырушылардың бірі, қазақ халқының даңқты батыры, ұлы қолбасшы. Шыққан тегі – Орта жүздің арғын тайпасының қанжығалы руынан. Ол есімдері әуелден елге мәлім болған батырлар әулетінен шыққан. Батырдың атасы Әлдеуін – қазақтың атақты ханы Еңсегей бойлы ер Есімнің атақ ты ба тырларының бірі болған. Өз әкесі Әлд еуінұ лы Ақша заманында дұш па ны на бет қаратпаған айтулы батыр, айбын ды қолбасшы болыпты. Үмбетей жыраудың «Алатаудай Ақшадан асып тудың Бөгенб ай» деуі батырдың айбынын, өжет те қай

сар мінезін, болмыс-бітімін танытып тұрғандай. Бөгенбай батырды халықтың ерекше ардақтап, ғасырлар бойы есімін аялап, есте сақтап келуі оның ерлік, әскербасылық істеріне байланысты. Оның ғұмырының дені ат үстінде жортуылда өткен. Бөгенбай жастайынан батырлық әрі қолбасшылық дарынымен ерекше көзге түседі. 1708 жылы Әз-Тәукенің бұйрығымен 30 мыңдық жасақпен казак-орыстарды Еділден әрі асырып қуып тастайды. 1710 жылы Қарақұмда өткен үш жүз қазақтарының Құрылтайында Бөгенбай батыр үш жүздің Бас сардары болып сайланады. 1726 жылы Бөгенбай бастаған қазақ колы Бұланты өзенінің бойында қалмақтарға қарсы күйрете соққы береді. «Аңырақай шайқасында» ерекше дарындылық көрсетеді. Сонымен қатар, Бөгенбай Ақшаұлы Жайық, Жем, Ойыл өзендері бойы мен Ерейментау, Қарқаралы, Аягөз, Түркістан, Шу бойы, Жетісу өңірі, Қырғыз жерлеріндегі т.б. ірі шайқастарда қол бастайды. 1756 – 58 жылдары бірінші рет Шығыс Түркістанға келген қытай әскерімен болған Талқы соғысында қытай әскеріне қатты соққы беріп, оларды Үрімжіден асыра қуады. Бөгенбай жасы ұлғайған шағында ауырып, 1775 жылы Ақмола облысы Ерейментау ауданындағы Қоржынкөл маңында қайтыс болған. Мәйітін Түркістандағы Қожа Ахмет Иасауи мешітіне жерлеген.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Мақалдарды жалғастыру
 Батыр туса,
 Жаңбыр жауса.....
 Батыр адам,
 Шешен адам.....
 Батыр бір рет.....,
 Қорқақ.....

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Білетініңіздің барлығы» Оқушылар тарауды оқуға кірісудің басында _____ туралы не білетініңіздің барлығын жазады. Сосын мұғалім қайталауды болдырмас үшін, алынған ақпаратты пайдалана отырып, оқуды тиісті жолмен жүргізеді.		бағалау парақтары
---------------	---	--	---	-------------------

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Қабанбай Қожағұлұлы	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар</u>: Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар</u>: шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар</u>: берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады.		Түрлі – түсті доптар

	тақырыпқа шолу			
	Психологиялық ахуал орнату	«Біз де» Ойынның шарты: Әңгімені зейін сала тындап, бұрыс пікірге қосылмау керек. 1. Мен өзенге бардым. «Біз де!» 2. Онда үйрек ұстап алдым. «Біз де!» 3. Үйректің жартысын итім жеп қойды. «Біз де!» Осыны айтып қалған оқушылар ойыннан шығады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Қабанбай Қожағұлұлы (1692 – 1770 жж.) – жоңғар басқыншыларына қарсы күресті ұйымдастырушылардың бірі, қазақ халқының даңқты батыры, қазақтың біріккен қолының талантты Бас қолбасшысы, жекпе-жекте жеңіліс көрмеген халық қаһарманы. Қабанбайдың шыққан тегі – Орта жүздің найман тайпасының қаракер ей руынан, ел азаттығы жолында күрескен киелі батырлар әулетінен. Оның атасы Мәмбет те, әкесі Қожағұл да, Қожағұлдың ағасы Күшік те өз заманының аты шыққан айбынды батырлары болған. Ол 1692 жылы қазіргі Шығыс Қазақстан облысы Үржар ауданы Барлық тауында дүниеге келген. Азан шақырып қойған есімі – Ерасыл. Жас

күнінде жабайы қабандармен айқасқа түсіп, қорықтастан жайратып, «Қабан батыр», кейін келе «Қабанбай батыр» атанған. Қабанбай батырдың өмірі елі мен жерін жаудан қорғау жолындағы күреспен өтті. Ол 1717 жылы Аягөз шайқасына, 1723 жылы Түркістан қорғанысына, 1726 жылы Бұланты шайқасына, кейін Шыңғыстау, Ертіс бойындағы шайқастарға қатысып, Абылай ханның бас батыры – «Хан батыры» болды. 1741 жылы Шыңғыстаудағы Шаған шайқасында астындағы ақбоз атымен жауға қарсы ерекше көзге түсіп «Дарабоз» атанды. 1751 жылы Сыр бойы, Шымкент, Сайрам, Ташкент қалаларын жоңғарлардан тазартып, Ташкентте Төле бидің билікке келуіне көмектесті. 1752 – 54 жылдары Жетісу, Тарбағатай, Алтай өлкелерін жоңғарлардан азат ету жорықтарында Қабанбай басқарған қазақ әскері алдымен Іле, Балқаш, Қаратал өңірлерін жаудан тазартуға қатысты. Тарбағатайдың күнгеі жағы, Зайсан,

Марқакөл, Күршім өңірлерін жоңғарлардан азат етті. Қабанбай 1756 жылы жоңғар билеушісі Әмірсананы қуып келген қытай әскерінің бетін қайтаруға ат салысты. 1770 жылы 500 адамдық қолмен келген қырғыз батыры Қарабекке ауырып жатқанына қарамастан қол бастап қарсы шығады. Қабанбай жекпе-жекте Қарабекті өлтіріп, өзі де ат үстінен құлап түсіп, қазаға ұшырайды.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Батырдың бес қару-жарағын атаңыздар

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау	жоғары орта төмен	бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Білімдарлар» әдісі Ең алдымен, ойынның басында «білгірлер» анықталады, олар өздеріне топ құрады. Ойынға қатысушылар топтары бойынша парта басына отырады. Бір топ тақта жанында қалады. Басқа топтардың өкілдері оларға оқылған тақырыптары бойынша сұрақтар қояды. Топтың сұрақты өз ішінде талдауы 20 секунд қана жүреді де, бір оқушы жауап береді (кезекпен). Жеңімпаз топ дұрыс жауаптар мөлшерімен анықталады.		

Бөлім	
Педагогтің аты-жөні	
Күні:	
Сынып:	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:

Сабақтың тақырыбы	Жәнібек Қошқарұлы	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар</u>: Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар</u>: шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар</u>: берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Бір қадам алға...» Мұғалім есіктен кіргеннен өткен материалдарға байланысты сұрақтар қояды. Жауап дұрыс болса, бір қадам алға жылжиды, қате болса, бір қадам артқа шегінеді. Мұғалім столына жеткенше, бірнеше сұрақ қою арқылы оқушылардың зейінін сабаққа шоғырландырып		Түрлі – түсті доптар

		алады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Жәнібек Қошқарұлы (1693 – 1752 жж.) – жоңғарларға қарсы күресте даңқы шыққан қазақ батыры. Бұқар жыраудың сөзімен айтқанда, Жәнібек – «Қаракерей Қабанбай, Қанжығалы Бөгенбай, Қаз дауысты Қазыбек, Шақшақұлы Жәнібек, Ормандай көп Орта жүз, содан шыққан төрт тіректің» бірі. Шыққан тегі – Орта жүздің арғын тайпасынан. Ол Шақшақұлы Жәнібек (Шақшақ Жәнібек) деген атпен кеңінен танымал. Атасы Шақшақ Аманжолұлы Еңсегей бойлы ер Есімнің қолбасшыларының бірі болған. Жәнібек батыр 1710 жылы он жеті жасында Тәуке ханның қолымен бірге жауға шауып, жекпе-жекте қалмақтың бас батырын өлтірген. Абылай ханның тұсында қол бастап, ханның негізгі кеңесшілерінің бірі болған. 1717 жылғы Аягөз маңындағы шайқаста қол бастап, ерлік көрсеткен. 1723 жылдан бастап Жәнібек батыр Еділ қалмақтарымен және жоңғарлармен болған күреске қатысып отырған. 1726 жылғы Бұланты шайқасында Орта жүз әскерлерінің ең үлкен бөлігі Жәнібек батырдың басқаруына қараған. Жәнібек батыр 1732 жылы жеті мың қолдық жоңғар әскерлері Орта жүзге шабуыл жасағанда қазақ әскерлеріне басшылық еткен. Жәнібек батыр бастаған қазақ жасақтары саны жағынан басым басқыншыларға тойтарыс берді. Ресей әкімшілігі Орта Азиядан Орынборға қатынап тұрған сауда керуендерінің қауіпсіздігін қамтамасыз етуді Жәнібек батырға жүктеген. Ресей патшайымы Елизавета Петровнаың жарлығымен Қошқарұлы Жәнібекке «тархан» атағы берілді. Жәнібек 1752 жылы Қостанай облысы Жангелдин ауданы Тосын құмында қайтыс болған. Батырдың мәйіті Түркістанға жеткізіліп, Қожа Ахмет Иасауи кесенесіне жерленген.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Батыр болудың жақсы және кері жақтарын атаңыздар

Жақсы жақтары “+”	Кері жақтары “-”

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Бір ауыз сөз» Оқушылар стикерлерге сабақ туралы бір ғана сөз жазып, оны тақтаға жапсырады. Өз ойларын түсіндіріп береді. Стикерлерге сабақты бағалайтын келесі сөздерді жазуға болады (оларды тақтаға алдын-ала тақтаға жазып қойған дұрыс): ұнады, пайдалы, қажет, білдім, үйрендім, қызықтым, ұмтылдым, есте сақтадым т.б		бағалау парақтары

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Наурызбай Құтпанбетұлы	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар:</u> Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар:</u> шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар:</u> берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Бірлік» Оқушылар шағын топ құрамында бір қолын жұдырыққа жұмып, бір мезгілде саусақтарын ашады. Мақсат: оқушылардың барлығы да бірдей саусақ санын көрсетуі керек. Ойын оқушылардың біркелкі саусақ көрсеткенге дейін жалғасады. Ойын кезінде оқушылар сөйлеспеуі керек.		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Наурызбай Құтпанбетұлы (Құттымбетұлы) (1706 – 1781 жж.) – қазақ халқының даңқты батыры әрі қолбасшысы, Абылай ханның ту ұстаушы үш батырының (Қаракерей Қабанбай, Қанжығалы Бөгенбай, Шапырашты Наурызбай) бірі болған. Халық арасында ол Шапырашты Наурызбай деген атпен кеңінен танымал. Ол 1706 жылы дүниеге келіп, қазіргі Алматы облысы Жамбыл ауданындағы Жалпақтас, Серіктас деген жерлерде тұрған. Шыққан тегі – Ұлы жүздің шапырашты тайпасының асыл руынан. Қолбасшылық қабілетімен танылып, түменбасы болған. Наурызбайдың өмірі жоңғарларға қарсы соғыста өткен. Наурызбай батырдың 1729

жылы қалмақ батырлары Шамалхан мен Қаскелеңді жекпе-жекте өлтірген ерлігі халық арасына кеңінен белгілі. 1750 – 1752 жылы ол бәсентиін Малайсары, қыстық Малай, шапырашты Қасқары батырлармен бірге жоңғарларды

талқандап, Тұрфаннан асыра қуып тастаған. Наурызбай батыр 1781 жылы дүниеден өткен.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Қаруды асынудың қандай түрлері болған....

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Бірге ойлаймыз» Бұл сыныбыңызда талқылауға және диалогқа ықпал ететін және «Қолыңды көтеріп адамға сену» көзқарасынан бас тартуға көмектесетін жақсы тәсілі. 1. Оқушыларды 4 адамнан тұратын топқа бөліп, әр оқушыға 1-ден 4-ке дейін нөмір беріңіз. 2. Одан кейін сіз оқушыларға топта талқылау үшін сұрақ қоясыз. Берілген уақыт біткеннен кейін, олар өз жауаптарын планшетке		

		жазады және сыныппен бөліседі. Сізге балалар арасында бәсекелестік тудыру үшін ұпай есептеу жүйесін пайдалануға болады. Одан кейін барған сайын күрделілігі артатын сұрақтарды пайдалана отырып, сипатталған қадамдарды қайталайсыз.		
--	--	---	--	--

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Райымбек Түкеұлы	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар</u>: Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар</u>: шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар</u>: берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады.		Түрлі – түсті доптар

	Психологиялық ахуал орнату	«Бір сөйлеммен түйіндеу» Оқушылар олардың тақырып бойынша білімдерін түйіндейтін бір сөйлем жазады. Сөйлемдер кім, не, қашан, неліктен, қалай, қай жерде және т.б. сөздерден тұруы мүмкін. Содан кейін сөйлемдерді сыныптастар бағалай алады, немесе көшіріп жазады, т.б.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Райымбек Түкеұлы – жоңғарларға қарсы күресте даңқы шыққан қазақ батыры әрі қолбасшысы. 1705 жылы Жетісу өңірін де өмірге келген. Шыққан тегі – Ұлы жүздің албан тайпасының әлжан руынан. Райымбек 17 жасында жоңғар басқыншыларына қарсы күресте ерлік көрсетіп, батыр атанады. Қалмақтың Бадам, Қорын, Ағанас, Секер, т.б. хан, ноян, батырларын жекпе-жекте жеңген. Қаратау өңірі мен Жетісуды жаудан азат етуге басшылық жасағандардың бірі болған. Торайғыр және Сөгеті таулары аралығындағы

«Ойрантөбе» деген жерде өткен шайқаста ерекше көзге түседі. Райымбектің ерекше еңбегін оның есімі албан тайпасының ұранына айналғанынан да білуге болады. Көзі тірісінде «көріпкел», «әулие» атанған. Торайғыр тауындағы Айырлы асуының маңында «Райымбек бастауы» бар. Батырдың бейіті Алматы қаласындағы оның есімімен аталатын үлкен даңғылдың бойында. Бейітінің басына кесене – күмбез тұрғызылған.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Басқа елдер батырларын қалай атайды

Қазақстан	Батыр
Япония	

Франция				
Индия				
Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Веер» әдісі Қағазды веер пішінінде бүктеп, бірінші оқушы бір бөлігіне сабаққа қатысты сұрақтар жазып шығады, екінші оқушы екінші бөлігіне қысқаша жауап жазып тапсырады.		бағалау парақтары

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Жалаңтөс Сейітқұлұлы. Баян Қасболатұлы. Малайсары батыр.	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	

Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар:</u> Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар:</u> шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар:</u> берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Даналық ағашы» Оқушылар ішінен бір жүргізуші сайланады. Жүргізушінің қолында қорап немесе сандықша болуы керек. Оқушылар тақырып бойынша ашық сұрақтар құрастырып, жүргізушіге береді. Сұрақтар құрастырылып біткен соң, оқушылар сандықшадан кез келген сұрақты алып, дауыстап оқиды, толық жауап беруге тырысады. Қойылған сұрақпен берілген жауап бағаланады.		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

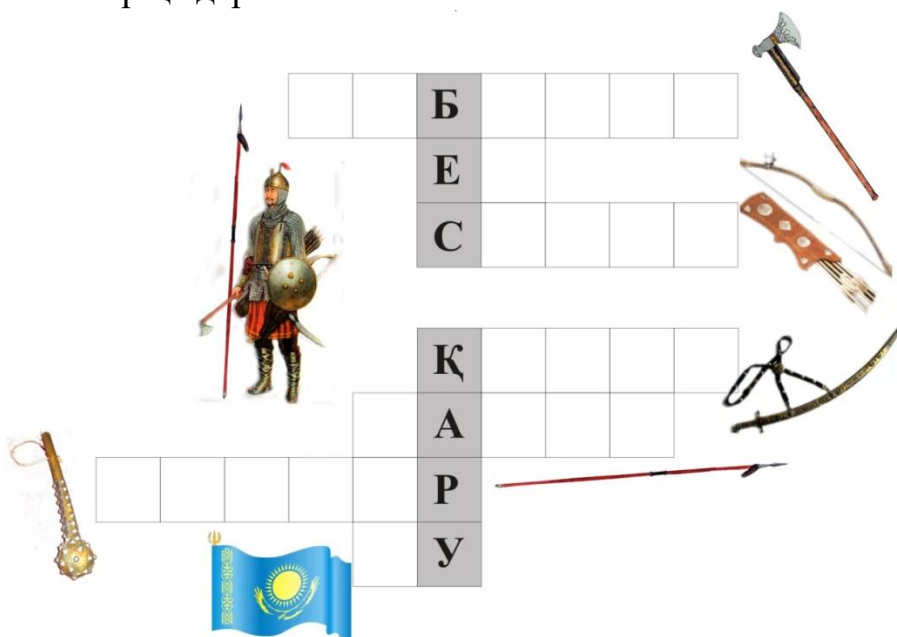

Жалаңтөс Сейіткұлұлы (1576 – 1656 жж.) – қазақтың әйгілі батыры, аса көрнекті қолбасшы, Самарқандтың аталығы (әмірі). Туған жері – Сырдарияның төменгі ағысы. Шыққан тегі – Кіші жүздің төртқара руынан. Жалаңтөс баһадүрдің арғы атасы Ораз кезінде Әмір Темірдің бас кеңесшісі, ал өз әкесі Сейіткұл 40 мың алшынның басын біріктірген елбасы, ықпалды кісі болған. Жалаңтөс баһадүр Қазақ хандығының еңсе көтеріп, жігерленуіне, қазақ халқының ұлт болып ұйысуына тікелей ықпал еткен. 1643 жылы жоңғар қонтайшысы Батыр 50 мыңдық әскерімен Жетісуға басып кіреді. Оған қазақ ханы Салқам Жәңгір 600 жауынгермен қарсы тұрады. Шайқастың

шешуші сәтінде Жалаңтөс баһадүр дер кезінде көмекке жетіп, қазақ қолы жеңіске жетеді. Жалаңтөс Орта Азия халықтарының өміріндегі шешуші шайқастарда ақылымен де, ерлігімен де төңірегін тәнті етіп, ұлы қолбасшы, көреген стратег, білікті мемлекет қайраткері ретінде танылды. Талай рет жекпе-жекке шығып, жойқын ерліктер көрсетіп зор беделге ие болды. Осындай атақ-даңқына қоса Жалаңтөстің Шығыс сәулет өнері тарихына да сіңірген еңбегі ерекше. Ол Самарқандта зор құрылыс жұмыстарын жүргізді: салтанатты сарайлар мен медреселер салдырды. Самарқандтың орталығы Регистандағы атақты «Ширдор» («Арыстан» қақпасы, 1620 – 1636), «Тіллә Қари» («Алтынмен апталған», 1646 – 1660) медреселері сәулет өнерінің құнды ескерткіштері болып табылады.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Кроссворд шешіп беріңіздер

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау «DEAL» әдісі D – Describe – баяндау, суреттеу (оқығанды, көргенді сипаттау, сынау, өлшеу). E – Explain – түсіндіру (құбылыс немесе оқиға бойынша не білетіндерін, түсінгендерін суреттеу). A – Analyse – талдау (ақпаратты талдау, қорытынды жасау, себептерін атау). L – Links – байланыс (болжамдар немесе қорытынды жасау, өзінде бар біліммен байланыстыру).		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату			

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Баян Қасболатұлы, Батыр Баян	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	- Қазақстанның дамуына әсер еткен негізгі тарихи тұлғаларды зерттеу. - Оқушылардың тарихи оқиғалардағы осы тұлғалардың рөлі туралы түсініктерін қалыптастыру. - Тарихи деректерді талдау және түсіндіру дағдыларын дамыту. - Негізгі тұлғаларға өмірбаяндық зерттеулер жүргізу. - Осы тұлғалардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік және мәдени дамуына қосқан үлесін талдау. - Жеке тарихты зерттеудің ғылыми және тарихнамалық тәсілдерін бағалау.	
Сабақтың мақсаты	<u>Барлық оқушылар:</u> Берілген тақырыпты ашып, әңгімелеп айтады, негізгі ойды ашады. <u>Көптеген оқушылар:</u> шығармашылыққа негізделген тапсырмаларды орындайды. <u>Кейбір оқушылар:</u> берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
----------	--------------------	------------------	---------	-----------

кезеңі/уақыт				
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Дизайн» әдісі Әр оқушы өзінің қандай жансыз зат екенін айтады. Дизайнер келіп оларды өз талғамымен орналастырады. Ең бастысы, бәрін өз орнына тиімді орналастыра білу. Сабақта да солай әр жұмыстың өз қызметі, өз орны бар. Орнымен жұмсасақ қана нәтиже болатынын білдіру		Түрлі – түсті доптар
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Баян Қасболатұлы, Батыр Баян (1710/15 – 1757 жж.) – қазақтың атақты батыры. Баян батыр қазақ-жоңғар шайқасына қаншама рет атой салып кірген. Жекпе-жек ұрыстарда жаудың талай батырын жер жастандырған. Осындай көзсіз ерліктері үшін халық «Батыр Баян» деп атап кеткен. Батыр Баян қалмақтармен болған ірі соғыста ағасы Сарымен бірге шейіт болған. Баян – алғырлығымен, тапқырлығымен Абылай ханның ерекше құрметіне бөленген ержүрек батыр. Абылай хан: «Өз батырларымның арасында Малайсары мен Баян бәрінен жоғары тұр. Малайсары батырлығы, мінезі жағынан, Баян батыр ақылы мен ержүректігі жағынан», – депті. Баян батыр ерлігі М.Жұмабаевтың «Батыр Баян» дастанында жырланған. 1993 жылы режиссер Т.Тәуекелов Баян батыр туралы фильм түсірген. Батырдың бейіті Қарағанды облысы Қарқаралы ауданындағы Шекелек деген жерде.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмасы:

Сәйкестендіріңіздер

Бөгенбай батыр	(1691 – 1769)		
Қабанбай батыр	(1709 – 1756)		
Наурызбай батыр	(1706 – 1781)		
Баян батыр	(1680 – 1778)		

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Динамикалық шеңбер» әдісі Оқушылар коридорға шығып, ішкі және сыртқа шеңберге бөлінеді. Сыртқы шеңбердегілер қозғалмай тұрады, ал ішкі шеңбердегілер берілген тапсырмалар бойынша білетіндерін айтып келесі жұбына бір айналым жасап шыққанша қозғалады. Сыртқы шеңбердегілер сол тақырып бойынша жасаған қорытындыларын сыныпқа келіп айтады.		бағалау парақтары
---------------	---	--	---	-------------------

Қолданылған әдебиеттер

1. «Сен білесің бе?» энциклопедиясы. Құраст.: Қ.Ж. Райымбеков, Қ.Т. Байғабылова. – Алматы: «Аруна» баспасы. – 700 бет.
2. «Первые лица государства» Политические портреты.-А: «Білік» 2001ж. И. Тсамаганбетов, Е. Абен, Е. Арын.
3. «Қазақ тарихы»-А: 1-5 томдар.
4. «Қазақстан тарихы»-А: «Мектеп» баспасы» ЖАҚ, 2002 ж.
5. «Қазақстан тарихы»-А. «Мектеп» 2004ж. Ж. Қасымбаев.
6. «Қазақстан тарихы»- А. «Атамұра» 2003ж. Д. Бабаев. С. Жолдаспаев.
7. Қазақстан тарихындағы ұлы тұлғалар. Студенттік топтар кураторларына көмек ретінде. 3-кітап / ҚР ҰҒА академигі А.М.Ғазалиевтің редакциясымен. – 2-ші басылым, өңдел. және толық. - Қарағанды: Қарағанды мемлекеттік техникалық университеті баспасы, 2011. – 120 б.

Интернет сайттары

1. <https://e-history.kz/ru>
2. <https://www.tarikh.kz/>
3. <http://kaznpu.nci.kz/history>

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
«ӨРКЕНИЕТ» ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫНЫҢ БАСПАСЫ
РЕСПУБЛИКА КАЗАХСТАН
ИЗДАТЕЛЬСТВО НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКОГО ЦЕНТРА «ӨРКЕНИЕТ»

Электрондық почта: kabinet-2020@mail.ru

Байланыс телефоны:

87768438855

87051526879

87752577768

